

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

**2000
LEFKOŞA**

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

**1958-1974
CANLI HATIRALAR**

**HAZIRLAYAN
ERKUT GÜMÜŞAY
960029
IV-B**

**MEZUNİYET ÇALIŞMASI
DANIŞMANI
DOÇ.DR. BÜLENT YORULMAZ**

İÇİNDEKİLER

I- ÖNSÖZ

II- GİRİŞ

III-METİNLER

1- 1958 YILINA AİT CANLI ANILAR

- A- AYTEN SEVİCER
- B- ALPAY LİSANİ
- C- AYSIN CANBAZ
- D- HASAN YANIK
- E- HAYRETTİN MENGİ
- F- HÜSEYİN BALER
- G- VEDAT ÇETİNER
- H- ZİYA HÜSEYİN

2- 1963 YILINA AİT CANLI ANILAR

- A- ALEV MÜNÜR
- B- HASAN YANIK
- C- KEZBAN ZABİT
- D- MEHMET ÖNOZ
- E- PEMBE SAYINER

3- 1974 YILINA AİT CANLI ANILAR

- A- AYSIN CANBAZ
- B- ENGİN NAŞİT
- C- KEZBAN ZABİT
- D- MEHMET SAKALLI
- E- MEHMET ZEKİ SEVİCER
- F- MÜRÜDE ÇETİNER
- G- NAHİDE İZZET

IV-BASINDA LİMASOL ÇARPIŞMALARI

- A-KIBRIS TÜRK BASININDA LİMASOL ÇARPIŞMALARI
- B-RUM BASININDA LİMASOL ÇARPIŞMALAR
- C-TÜRKİYE BASININDA LİMASOL ÇARPIŞMALAR
- D-İNGİLİZ BASININDA LİMASOL ÇARPIŞMALAR
- E-AMERİKAN BASININDA LİMASOL ÇARPIŞMALAR

V-ŞİİRLER

VI-FOTOĞRAFLAR

VII- İNDEKS

ÖNSÖZ

Ben bu çalışmayı yaparken vatanım hakkında bilmediğim pek çok şeyi öğrenirken, onun ne zor şartlarda kazanıldığını da öğrendim.

“Her karış toprağı şehit kanıyla sulanmıştır” derlerdi. Ben buna pek anlam veremezdim. Ama bu çalışmayı yaptıktan sonra canlı anları anlatan kişilerin bu olayları yaşadıklarına ve ne kadar zorluklar geçirdiklerine bir türlü inanamadım. Ama bunların hepsi gerçektir. Bizzat kendileri yaşamıştı. Bunları anlatırken hissettikleri duygular, gözyaşları uydurma olamazdı. Her bir anı tarihin belirli dönemlerine ait anılar olmakla beraber anlatan kişinin kendi ağzından olduğu gibi yazmaya çalıştım.

1958-1974 yılları arasında Kıbrıs'ta yaşayan Türk halkının geçirdikleri acımasız, yıllar olmuştu. Bu yıllar arasında sayısız şehit verdik. Şehitlerimizin çoğunun nerede gömülü olduğu bilinmezken, pek çoğu da toplu olarak gömülmüştü.

Ben bu çalışmamda Limasol direnişi sırasında görevli olan ve yaşamış kişilerin anılarına daha fazla yer vermek istedim. bana bu çalışmamda yardımcı olan ENGİN NAŞİT'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bize bu çalışmayı, mezuniyet çalışması olarak veren danışman hocam Bülent Yorulmaz'la, anılarını toplamamda ve bizzat çalışmalarına yardımcı olan anılarıyla destekleyen herkese teşekkür ederim.

GİRİŞ

Yunanistan küçük bir ülke olduğu için ekonomisi azdı ve Egede bulunan adaları elde etme gafletinde bulunur. Girit adasını 1829 kendine bağlar Kurtuluş Savaşı arkasından 12 adalara sahip çıktı, ve arkasından bu adalar içerisinde önemli ticaret yolları üzerinde bulunması nedeniyle çok önemliydi. Yunanistan bu adayı almak için entirikalara başlar. İşte Kıbrıs'ı da alma hesabı Megola İdea (Büyük Hayaller) düşüncesinden hareket ederek yalana dolana başvurur. Savaş yolunu tercih edemezdi çünkü asker yönünden zayıftı. Onun için barbarlıkla katliamlıkla adayı ele geçirme yoluna gitti. Megola İdeanın bir parçası da ENOSİS'ti yani Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasıdır. 1878'de İngiltere ile Osmanlıların yapmış olduğu antlaşmalar çerçevesinde o da İngiltere'ye icar edilir. İngiltere 12 Temmuz 1878'de adanın idaresini Osmanlıdan devr-i teslim almak için Kıbrıs'a geldiğinde Osmanlılar sayesinde servet sahibi olan ve yönetimde söz hakkına sahip olan Rumlar. İlk defa hayinliklerini gösterdiler ve İngilizleri büyük tezahüratla karşıladılar. Hemen İngiliz yöneticilerine peşkeş çekmeye başladılar. İngiliz yönetimi sözde demokratik bir yönetimdi. Çünkü demokrasi süsü altında Kıbrıs'ta var olan Türk ve Rum halkını eşit idare etmiyordu. Yönetimde Rumlara daha çok söz hakkı vermeye başladılar. Meclislerde Rum üye sayısı daha çok dairelerde de Rumlara daha çok hem görev vermişler hem de üst makamlara getirmişlerdi. Böyle olamsına rağmen Rumlar bu idareden hiçbir zaman memnun olmamışlardır. Türkler bütün haksızlıkları sineye çekmişlerdi. Birkaç örnekle daha değişik yönünü vurgulamaya çalışırsak Rum başpiskoposlar İngiliz yönetimine dalkavutluk ederek ilerde Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak için İngilizlerle sıkı ilişkiler içine girdi.

Bir başka örneği Büyük Çiflik sahibi olan Türklerin elinden arazileri alınarak

Rumlara dağıtılmaya başlanmış Yunanistan'la işbirliği yaparak Kıbrıs'ta banka açma yoluna gittiler.(Banka açmak siyasi bir olay olduğu için bu yoluda çeker. İngilizlerin paralarını Yunan bankalarına yatıracaklar ve Yunan daha çok kalkınacak hemde Kıbrıs Rum halkı kalkınmayı amaç ediyordu)

Kıbrıs'taki Rum halkına Yunan kültürünü öğretebilmek için İngiliz yönetiminden izin alarak Yunanistan'dan hem öğretmenler hem de kitaplar getirterek ŞÖVANİST (milliyetcilikte uç noktada olamak) yani Yunanistan şövanisttir. Bir gecede hazırlanan planlar Türkü adadan atmak ve yok etmek düşncesine sahip olmak anlayışı güdüyorlardı. (ada hiçbir zaman Yunanistanın olmamıştır. Hep hak etme ruhu da şövanistliğe girmektedir.) Bu ruhla burada eğitime başladılar. Yönetimde verilen haklara yetinmeyen Rumlar İngiliz idaresine karşı 1931 de ilk isyanlarını çıkarırlar. Bu isyanın öncülüğünü Başpiskopos Nikodomus öncülüğünde yapmıştır. İngilizler isyanı bastırmiş ve isyan edenler tutuklanarak başpiskopos da sürgüne gönderilmiştir. İngiliz yönetimi isyan eden Rumlara karşı ceza verirken aldığı bu kararları Türk halkına da uygular. Örneğin Türk halkına artık müslüman halk denilecekti. Resmi dairelerdeki Türk büyüklerimizin resimleri indirilecek kraliçenin resmi asıldı, okullarda Türk bayrağı yerine İngiliz bayrakları çekildi. Türk ve Yunan tarihleri okullarda okutulması yasağı konuldu. Tören günlerinde İstiklal Marşı yerine İngiliz Marşı okutulurdu. Bunlara uymayan Türkleri ya adanın başka yerlerine sürgün Gönderilirdi yada mesleğinden atılır.

1 Nisan 1955'te EOKA kurulur. EOKA'nın amacı adada ENOSİS'i gerçekleştirmektir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi barış yada savaş yoluyla değil insanlık dışı olaylarla Türkleri yok etme yoluna giderler. Yoldan aldıkları insanları öldürerek veya diri diri toprağa gömerek yok etmişlerdir.

Bugün yüzlerce insanımız tek suçları Türk oldukları için bilinmeyen yerlerde halen mezarları bulunamamış ya bir tarla içinde yada bir dağ başında gömülmüşlerdir. Bütün bu olaylar Türk halkının gözünü korkutamamamış yıllarca İngilizin baskısına ve Rumun barbarlığına karşı mücadele vermiş kanını toprağa akıttı arkada çocuklarını öksüz bıraktı ve mücadelesine devam etti. Çünkü Atatürk'ten ve Anavatandan aldığı güçle mücadelesini sürdürmüş ve bugünkü özgürlüğüne kavuşmuştur. Tarihimiz Rumun yaptığı barbarlık olaylarıyla doludur.

Tarihin derinliklerine bakıldığında bir teşkilat kurmak ve özellikle de bunu o dönemin şartlarında ve azami gizlilik içinde yapmak hiç de kolay değildi. Bundan hareketle Türk Mukavemet Teşkilatı bu gizliliği oldukça dikkate almış ve başarının temelinde bu vatanseverlik yerleşmiştir.

Dönemin gizliliğinde ilk adımı elbette ki Teşkilatın üyesi olmak oluşturuyordu. Bundan hareketle Teşkilata yeni bir üyenin alınması itinalı bir araştırmadan sonra ve yeminler eşliğinde sağlanır, bu yeminin ardından yeni üyeye bir tutanak imzalatılırdı.

Bu tutanak oldukça gizli tutlur ve çok emniyetli olarak muhafaza edilirdi.

T.M.T. YEMİNİ

Kıbrıs Türkünün yaşayış ve hürriyetine, canına, malına ve her türlü anane ve mukaddesatına her nereden ve kimden olursa olsun vaki olacak tecavüzlere karşı koymak için kendimi Türk Milletine adadım.

Ölüm dahi olsa verilen her vazifeyi yapacağıma, bildiğim gördüğüm, işittiğim ve bana emanet edilenleri hiç kimseye ifşa etmeyeceğim.

Yukarıda sıralanan hususları harfiyen tatbik edeceğime şerefim, namusum ve bütün mukaddesatım üzerine söz verir and içerim.

Tarih:

Yer:

İmza:

Yunanistan'ın tam destek ve yardımı ile kuruluşu 1955 yılı ortalarında tamamlanmış olan faşist terör örgütü EOKA'nın askeri yöneticisi Grivas siyasi yöneticisi ise Başpiskopos Makarios idi. Grivas'ın Yunan iç savaşında "X" adlı faşist nitelikli bir yer altı örgütü kurduğu ikinci dünya savaşından sonra ise bu örgütü aşırı sağcı siyasi partiye dönüştürdüğü çok iyi bilinmektedir. EOKA'nın bu örgütlerinin devamı olduğu söylenebilir.

EOKA'nın amacı terör yolu ile ENOSİS'i gerçekleştirmek yani Kıbrıs'ı Yunanistan'a birleştirmektir. EOKA bu amaca ulaşabilmek için çok sayıda sabotaj ve silahlı saldırı düzenlemiştir. Türk,Rum veya İngiliz olduklarına hiç aldırmadan birçok masum insanı katletmiştir.

Bu EOKA üyelerince gerçekleştirilen ve EOKA andına en iyi şekilde yansıtılmıştır. EOKA andının tam metni şöyledir.

"Tanrı huzrunda and içerim ki:

Kıbrıs'ı İngiliz boyunduruğundan kurtulmak için bütün gücüme çalışacak ve gerekirse bu uğurda canımı feda edeceğim

Örgütün bana vereceği tüm emirleri soru sormadan yerine getirecek ve ne kadar tehlikeli olursa olsun bu görevlere itiraz etmeyeceğim.

Amacım başarıya ulaşmadan ve örgüt liderlerinden emir almadan mücadeleyi bırakmayacağım.

Yakalanıp işgence görmem halinde bile kimseye örgütle ilgili hiçbir sır

vermeyecek ne üstlerimin ne de üyelere herhangi birinin ismini açıklamayacağım.

Bana verilen görevleri örgütteki arkadaşlarıma bile açıklamayacağım.

Eğer ettiğim bu yemine uymazsam bir vatan haini sayılarak her türlü cezayı hak edecek ve ebedi nefret üzerimde olacaktır.”

Başpiskopos Makarios da içinde olmak üzere önde gelen tüm Rum liderlerini bünyesinde toplayan EOKA'nın yönlendirdiği Enosis hareketi Enosis'e kesinlikle karşı çıkan Kıbrıs Türk halkını da zorla Yunan egemenliği altına sokmayı ve onu köleleştirmeyi açıkladığından anti-demokratik ve faşist nitelikli bir hareketti. Gerek insan haklarına gerekse başka halkların en doğal hak ve özgürlüklerine en küçük sayısı olmayan ırkçı bir terör hareketlerini başka türlü adlandırmak olası değildir. 1964 yılında Anayasaya aykırı olarak Kıbrıs Türklerine karşı vurucu bir güç olarak kurulan sözde Milli Muhafız birlikleri olayında olduğu gibi bu harekette yüzde yüz Rumlardan oluşmaktadır.

Genel olarak EOKA'nın enosis'i gerçekleştirmek amacı ile Nisan 1955'te ada çapında başlatmış olduğu sabotaj ve silahlı saldırı eylemleri özel olarak ise Türklere yapılan insanlık dışı saldırılar Yunan egemenliği altına girip köleşmek istemeyen Türk kitleleri arasında doğal olarak büyük ve haklı tepkilere yol açmıştı. Self-defence iç güdüsünden doğan bu tepkiler kelimenin tam anlamıyla demokratik nitelikte tepkilerdi.

Nisan 1955'te işe başlayan EOKA giderek terör faaliyetlerini yoğunlaştırdı ve Enosis yolunda ileri adımlar attı. Bu durum elden geldiğince kendini savunmaya çalışan Kıbrıs Türk halkını bir direniş hareketi örgütlemeye zorladı.

T.M.T. kuruluşu 1 Ağustos 1958'de tamamlandı. TMT, büyük bir süratle ada çapında EOKA saldırılarına karşı Türk halkının savunmasını ve Enosis'e karşı

direnışhareketini başarıyla örgütledi. TMT bu başarısını Kıbrıs Türk halkının kırılnas desteğine borçludur.

Kıbrıs sorunun evrimi esas alarak TMT'nin faaliyetlerini üç ana aşamaya ayırmak mümkündür.

1-) 1958-1960 2-)1960-1963 3-)1963-1974.

TMT'nin gelişen koşullara uygun olarak sahip olduğu ve mücadele boyunca hiçbir zaman yitirmediğı karakteristik özellikleri şunlardır.

TMT, Türk halkı tarafından kurulmuş bir halk örgütüydü.

TMT, Türk halkının savunma örgütüydü

TMT, Kıbrıs Türk halkının ENOSİS'e karşı direniş örgütüydü

TMT, Türk halkı tarafından kurulmuş mücadelenin tüm aşamalarında Türk halkı ile bütünlüğün korumuş bir örgüttü.

TMT, Tüm eylemlerini Anavatan Türkiye ve halkından aldığı destekle yürütmüştür.

TMT, Kıbrıs'ı bir Yunan sömürgesine dönüştürmeye yönelik ENOSİS hareketine karşı direnen anti-emperyalist ve anti- sömürgeci bir örgüttü.

TMT'nin faşist ve ırkçı EOKA'ya karşı örgütlemiş olduğu direniş anti-faşist ve insancıl bir hareketti.

TMT'nin anti-demokratik Enosis hareketine karşı örgütlenmiş olduğu direniş hareketi demokratik bir hareketti.

Bu karakteristik özellikleriyle TMT gerek yapısı gerek çalışma yöntem ve ilkeleri gerekse sosyal ve politik ilkeleri açısından ikinci dünya savaşı sırasında Batı Avrupa'da Alman Nazilerine karşı kurulmuş olan özgürlükçü yurt sever anti-faşist direniş örgütleriyle büyük benzerlik göstermektedir.

EOKA ileri sürdüğü ENOSİS taleplerini self-determination hakkına

dayandırılarak haklı göstermeye çalışıyor ve bunu yaparken kuşkusuz Türk halkının da self- determination hakkına dayandırarak haklı olduğunu kabule yanaşmıyordu. Çünkü bunu kabul etmesi TMT'nin ENOSİS'e karşı örgütlemiş olduğu direniş hareketinin haklılığını kabul etmekle bir ve aynı şey olurdu. Halbuki zamanın İngiliz Hükümeti 19 Aralık 1956'da yapmış olduğu resmi bir açıklama ile Kıbrıs'ta hem Rumların hemde Türklerin ayrı ayrı self-determination hakkına sahip olduklarını tüm Dünyaya duyurulmuştu.

Akdeniz'in bu sihirli adasında yaşayanlar Tanrı'nın bile gücüne gider zaman zaman. Bu sıcak ada Tanrı'dan tüm güzelliklerle birlikte tüm acıları da alıyordu. tarih Kıbrıs'ı bir bütün olarak yaratırken bunu kabullenemeyen Rumları ve aklında bir çok soruyla ülkesini şerefini ve canını korumaya çalışan ve bunun üzerinde başka hiçbir menfaat gözetmeyen Türkleri de bu sıcakkanlı adada yaratıyordu.

Kabullenme yetkisi kazanmamış Rumların, tüm tarih boyunca Türklere gösterdiği düşmanlık kenilerinden utanmalarını gerektirse de Rumlar adanın tek hakimi olma hayalleri sayesinde kendileri için tarihi bir hataya Türkler içinse büyük acılar meydan vereceklerdi.

Zaman ne yazıktır ki Kıbrıs Türk'ünün bir çok konuda yanılmış olduğunu ortaya koyduysa da yukarıdaki cümleler doğrulandı. Ve Kıbrıs Türk halkı Rumların dizginlenmez saplantıları sayesinde büyük acılara geldi dayandı. Kapının arkasında artık sadece kan gözyaşı ve kötü olan herşey vardı. Türk'ün olan bu adadan Türkler yok edilmek isteniyordu. Süreç ne yazık ki böyle başlamış ve bu felsefeyle gelişecekti..

Türk toplumunun yok edilmesine yönelik saldırıları başlatanlar ve olaylar sonrası onların suç ortaklıklarına soyunanlar birer canidirler. Rumların planladıkları

hazırladıkları ve yönettikleri veya sonradan benimsedikleri 21 Aralık saldırıları onlar için ne zaruri ne de hayati idi. Bu sadece ve sadece bir maceracı kişinin kendine Helenler tarihinin en şerefli köşesinde şatafatlı bir yer arayışıydı. Türkler ise bu arayışın Rumlara göre hiç de önemsenmeyen bir bedeliydi.

Rum liderliği 21 Aralığa hazırlanırken her şeyin hesabını yapmıştı. Önce adaya gizli silahlar getirilmiş sonra saldırı grupları kurulmuş ve meşhur akritas planı uzun düşüncelerden sonra hazırlanmıştı. Geriye sadece uygun bir fırsatı kollamak ve uygun bir bahane bulmak kalıyordu. Bahane Türklerin red edeceği mutlak gözüyle bakılan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasındaki 13 değişiklik teklifiydi. Fırsat ise Atina ve Ankaradaki 13 değişiklik teklifiydi. Fırsat ise Atina ve Ankaradaki hükümet bunalımlarıydı.

Makrios ve çetesi bu fırsatlara mal bulmuş mağribi gibi saldırılar ve kanlı cinayetlerini başlattılar. Hesapta Türkler ya hemen boyun eğecek ya da imha edileceklerdi. Makarios Türkiye'nin müdahalesine pek ihtimal vermiyordu. O günlerde Türk donanması tümüyle Karadeniz'deydi ve Deniz Kuvvetler Komutanlığının emrinde tek bir çıkartma aracı bile yoktu. Gerçi Türk Kara ve Hava Kuvvetleri Yunanistan'a göre çok kuvvetliydi fakat güçlü hava ve deniz nakliye filolarından mahrum olan bu kuvvetlerin deniz aşırı bir harekate hazır olmadığını da herkes biliyordu. Elbetteki Türkiye çapında bir devlet sahip olduğu imkanlarını seferber ettiği taktirde herşeye rağmen Kıbrıs gibi bir adaya sahip olabilirlerdi. Bundan Makarios'un bile bir şüphesi olmaması gerekirdi.

Fakat onun hesabı Türkiye bu duruma gelene kadar Kıbrıs Türkünün işinin bitmiş olacağı ve Enosis'in bir emri-vaki olarak bütün dünyaca kabul edileceğiydi. Bir de kıyıda köşede sağ kalan Türklerin rehin olarak kullanmayı planlıyordu

Makarios. Lefkoşa bir kere düşse işi kolaydı. Ama olmadı. Lefkoşa düşmedi.

Makarios ada semalarını bir anda hakimiyeti altına alan Türk uçaklarını görünce 3 garantör devletin müdahalesine razı oldu. Fakat hedefini değıştirmedi. Metodunu değıştirdi. Şimdi gayesine Lefkoşa'yı değil adanın her tarafına yayılmış Türk yerleşim merkezlerini teker teker düşürerek yaklaşıacaktı. Ağır ağır ve kazançlarını konsolide ede ede.

İşte 11 Şubat Limasol saldırısı bu yeni planın bir parçasıydı.

III- METİNLER

**1-1958 YILINA AİT
CANLI ANILAR**

İsim: Ayten Sevicer

Yaş: 1946 Kufez (Çamlıca Doğumlu)

Meslek: Evhanımı

1958 yılındaydı. Rumlar ve Türkler birlikte yaşıyorduk. Rumların tam kızıştığı zamanıydı. Ben dayım ile birlikte Rum kesimine geçip hüviyet kartı (kimlik kartı) çıkartacaktık. Dayım beni sakın Türkçe konuşma diye tembihledi. Ben daha 12 yaşındaydım. Rumun dairesine gidince dayıma şimdi ne olduğunu tırlayamadığım bir şeyi göstermek için “dayı” dedim. Bunun üzerine oradaki Rumlar bizim Türk olduğumuzu Türkçe bildiğimizi anladılar. Oradan kaçarken dayımın arkasında taş atıldılar. Bu taş dayımın arkasını çok ağrıtmıştı. O zamanda bile Rumlar bizi hiç hazetmiyordu. Tek bir kelime için bize bunu yapmışlardı. Çocukluğumda Rumlardan kalan anılardan biri olan bu olayı ben unutamıyorum.

İsim: Alpay Lisani

Yaş:

Meslek:

1958 3 Mayıs'ta bir Türk Merandıra köyünde dağa gider odun kesmek için bunu Rum yakalar ve çamın üzerine bağlar ve nacaklarla param parça ederler. Atı ile gitmişti odun kesmeye ve bunu param parça ettiler ağaç üzerinde köpeği ve at yanından ayrılmadılar. Ta ki gelip sahiplerinin ölüsünü alsınlar.

İsim : Aysin Canbaz

Yaş :1946 Lefoşa doğumlu

Meslek:Emekli Memur

1958 döneminde çok birşey hatırlamıyorum. İngiliz sömürge idaresinde okulda İngiliz bayrağı çektiğimizi hatırlarım. Cumartesi günleri de okul vardı. Kraliçenin doğum günlerinde ona övgü yağdıran marşlar söyledik. Kraliçenin doğum gününde hediye fincan dağıtırlardı. Savaş diye birşey yoktu. Türk İngiliz ve Rumların ayaklanmaları olmuştu. İngiliz askerlerinin bağrısmaları belediyelerin ayrılmalarını Türkler isteyince bir kapışma olmuştu o günleri çok iyi hatırlıyorum. Bu dönemde sokağa çıkma yasağı vardı. Gece olurdu. Evde sokak kapısı açık otururduk. Bir Türk genci koşarak aniden bizim eve girdi ve kapıyı kapattı. Biz onu tanımıyorduk ama Türk olduğunu biliyorduk. Merisam İngiliz ve Rum askerlerine şişe atmış ve onlar da peşine düşüp onu arıyorlardı. Bizim eve sığınınca onu bulamadılar. Ben onu unutmam imkansızdı.

İsim : Aysın Canbaz

Yaş :1946 Lefkoşa

Meslek:Emekli Memur

Bu dönemde yine ingilizlerin vurduğu şehitlerin cenaze törenini Saray Önünden taşırlarken o kalabalığı hatırlıyorum. Muhteşem bir kalabalık vardı bunu unutamam

Lefkoşa'da Ford garajı vardı. Bu garaj çok büyüktü ve Rumlara aitti. Çok büyük bir yangın çıktı bu garajda o yangın halen daha gözümün önündedir. Garajın bulunduğu yer Türk mahallesiydi. Belki de burayı Türkler yaktı belki de İngilizler iki tarafı kapıştırsın diye yakmışlardır ve yahut Rumlar kendileri yakmıştır. Bilemiyorum .

İsim : Hasan Yanık

Yaş :1944

Meslek:Emekli

1958 de Magosa'da öğrenciydim, yürüyüşler olurdu. İngilizlerin vasıtasıyla biz yemeğe veya dersaneye örf-i idare ile giderdik. Gündüz ders sırasında Türkler İngilizleri taşlarlar sık sık olaylar çıkardı. İşler kızıştığı sırada ben okulda bir arkadaşımınla kaçtım ve Lefkoşa'ya geldim. Makinislik sanatına başladım.

Bölükler arası silah yarışmaları gibi yarışmalar düzenlenirdi. TMT kuruluşlarında düzenlenirdi. Benim göz kapalı A 4 yarışında 25 saniye gözler kapalı 17 saniye gözler açık rekorum vardır. Alayda da 1,5 dakikadır. Halkın önünde komutan gözlerimizi kapar ve biz yarışa başlardık. Bu yarışlarda birinci olurduk 5 lira ve yine en güzeli hiç unutamadığım yarış sonunda bir dolmakalem almıştım.

Rumların birbirine girmeye başladığı günlerden bir hafta evveldi. Biz ful alarım olmuştuk. Sabaha kadar nöbetçi olmuştuk. Harp olacakmış gibi görevdeydik 9 kişilik bir mangam vardı. Geceyi yarı yarıya onbaşıyla bölüşüyorduk A 4 mevzisinde nöbetteydik. Karanlıktı ama bize denildi ki çok dikkatli olun buraya Gavurun dangı gelebilir. Bizde çok ciddi nöbetteyiz. Nöbetçi mazgaldan dışarı bakar. Biz de dışarda patanyaları serdik uyurduk. Mazgalın dışında nöbetçi bir cisim geçtiğini gördü. Hayalet zannetti. Biz gerideydik bizim daha yanımızda başka insanlar vardı. Nöbetçi onbaşı beni çavuş olarak uyardı. Dedi Rumlar geldi. Bende gidip tabur komutanını uyardım. Gayet sessizlik oldu. Kimdir falan filan derken nöbetçi bizi uyandırırken gölge geri geldi. Tabur komutanı bana sen bir bomba sol tarafa, Hasan Hasçelik'de ileriye el bombası atacak dedi. İkimiz birden birer el attık. İlk biz Türk kesimi olarak ateş açtık. Yanlışlıkla ateş açtık. Onbaşının bundan haberi yoktu. Ne

olduğunu sordu, bizde ona Rumun geldiğini söyledik nasıl nereden geldi? Gibi sorular sordu. İşte bizde nöbetçinin gördüğünü söyledik. Halbuki kendisi tuvalete gitmiş onun gölgesini gören nöbetçi Rum sanmış.

İsim : Hayrettin Mengi

Yaş :1932

Meslek: Hayvancı –Çiftci

1958 yılıydı. Konendra'da köy kahvesinde otururken ve köyün içerisinde dolaşırken bir tek tabancam vardı ve bu Türk-Rum kızışmalarına karşın üzerimizde sürekli silah gezdiriyorduk. Korunmamız için taşıyorduk. Köyün içerisinde İngiliz askerleri sardı. Üç arkadaş idik. Ben üzerimizdeki silahı attım. Ama İngilizler gördü. Üçümüzde tutukladılar. 15 gün Mağosa'da mapusta kaldık. Ondan sonra iki arkadaşımı gövertiler. Ama beni Lefkoşa mapushanesinde 65 gün tutuklu kaldım. Mağosa'dayken orada bulunan diğer tutukluların içerisinde üçümüzü karıştırmışlardı. İngilizler beni onlarla ayırıp iki arkadaşımı bıraktı. Beni tek başıma o gün ayırdılar. Karıştırdı ama yine de o bizi köyde gören İngiliz benim üzerimdeki silahı atarken görmüş ve unutmamıştı ve beni tanıdı ve bunun üzerindeydi silah dedi ve beni ayırmıştı. 65 günlük tutukluluğum Lefkoşa'da başladı. Bir arada yalnızdım. Yemek su veriyorlardı. Bir saat sabah bir saat akşam dışarı çıkarıyorlardı. İngiliz dönemi olduğu için işgence gibi şeyler yapmıyorlardı. Bu benim tam gençlik yıllarımda 25-26 yaşlarımda benim 65 günüm bu tek odalı yerde geçmişti

İsim : Hüseyin Baler

Yaş :Doğumda bir karışıklık olduğu için hatırlamıyor

Meslek:Emekli

Benim tenekeci dükkanım vardı. Dükkanımız Lefkoşa'da mısırlızade olan yerdeydi. Akşam üzeri dükkanı kapadık. İşimiz azdı. gelen müşteriler gelir orada yaparlardı para almaya utanırdık. Sonra bir iş bulmaya karar verdim. Trende hammalcılık yapmaya başladım. 16-17 yaşlarındaydım. Tekrar Rumların yanında gabalcıların yanında çalışmaya başladık. Grev oldu ve ben işsiz kaldım. Bu sefer ben de Rum şöför olan bu arkadaş trende hammalcılığa gitti. Eski hammallar vardı. 15 vagon libazma 11 treniyle yük geldi. Biz saat 7'de iş aldık. Cebimizde bir gurus yok. Hammallığa başlamak zorunda kaldık. Eski hammallar bize dedi ki yukarda kalın da torbaları dikersiniz isterseniz istifleyip taşımayı isterdiğinizizi yapın dedi. Biz de torbaları dikip eski hammalların sırtına verirdik. Orada ambar vardı. O gün sabah 7'de işe başladık. Az süre işleyip evdeki çocuklara ekmek yemek almayı planlardım. Bu sefer saat aynı gün sabah saat 10'da Rum arkadaş torbaları dikerken torbanın ucunu kaçırdı ve torba üzerime geldi. Bereket versin torba diyer tarafa ben diyer tarafa devrildim ve elim kırıldı. Bulunduğum yerde raylar vardı ama onlara çarpmadım. Orada 3-4 Rum memur vardı. Bir tane de Türk vardı. Rum memurlardan birisi diğerine Rumca beni hastahaneye götürmesini söyledi. Hastahane de bir şey bulamadık. Uzun süre elim öyle kaldı ve tekrar bayılıp alçıya koyup yukarı odaya çıkardılar. Bulunduğum koğuşta Rum hastalar vardı. Türk bir hasta bakıcı bana 8'de taburcu olacağımı söyledi. Bütün ailem hastahaneye gelmişti. Birlikte yazılıydım. İstasyonda çalışmaya başladım. Hafif iş yapardım. Orada bulunan bir Rum benim elimin isteyerek kırıdığını ve para almak için bunu yaptığını söyledi. O tam bir Türk

düşmanıydı. Ben de gel ben senin elini kırarım da sana 100 lira para vereyim dedim. Bunun üzerine bana hanım üttüden elini yaktı istasyondaydı git ona yardım et dedi. O kadına evde her yerde yardımcı olmaya başladım. Cıradan öğrendim kahve yapmayı.(tren 1952 de durdu.)

Ben trende 3 yıl çalıştım 6 ayda diğerleri muazzap olurdu. Ben 3 sene muakkatlık yaptım. Türk olduğum için gavur ustam beni yapmazdı. Seni ne göstereyim derdi. 1952'de tren artık Mağosa'dan söküp ve Lefke'den sökölüp gelirdi.

Gavur ustam merhamete geldi ve 3 seneyi geçireceğimi söyledi. İnşaat dairesinde muazzap olacak ben o zaman 24 lira aldım. Benim mesleğim tenekeçilikti ve beni öyle yazmalarını istedim. İş olmadığından beni işçi olarak yazdılar. EOKA zamanıydı. Marmeri vardı oraya işçi olarak giderdik. Kamp boştu. Orada beklerdik telleri kesik yer olup olmadığına bakardık. Rum arkadaşım olduğu için izin verirlerdi. Ben yalnız kaldım bende oraya gideceğimde yemegimi ekmegimi götürürdüm. Akşam feneri yaktık telefon yok hiçbirşey yok. Orada davar bekleyen rum vardı. Ondan kibritistedim. Feneri yaktım. Gitmem gerekirdi. Yol bilmem sokak bilmem bende kapıları sürgüledim ve yattım. Saat 12'de Rum olan arkadaş geri geldi. Ben çok sinirlenmişim. Dönüşümlü olarak yaptığımız bu işte o gece sinirden hiç uyuyamamıştım.

İsim : Vedat Çetiner

Yaş :1950

Meslek:Emekli

1967 yılında şimdi eski Girne yolu olan bu yoldan Rumlar iki önde iki arkada barış gücü eşliğinde günde iki defa anlaşmalı olarak kısa yol olduğu için Girne'ye bu yolu tercih ederlerdi. Ben bu yol üzerinde bir birlikteydim. Komutanımızın kod adı Çetin Beydi. Yine konvoyun geçtiği bir günde Çetin Beyde aynı yolda rast geldiler. B. Gücü askerleri onun arabasının önünü kesti. Çetin Bey arabasından inerek B.Gücü askerinin üzerine yürüdü ve onu dövdü. Onu gören diğer konvoydaki B. Gücü askerleri gelerek Çetin Beye saldırdılar. O barış gücü askerlerini çevire çevire dövdü 4-5 kişi kanlar içindeydi. Daha sonra Çetin Beyin arabasına binerek oradan ayrıldığını gördük

İsim : Ziya Hüseyin

Yaş :1938

Meslek:Emekli

1954 senesinde ben 16 yaşındayken 2 Türk ve 5-6 kadar benim yaşımdaki Rumlarla mermerci ustasının yanında çalışıyorduk. İşten sonra ve Pazar günleri bu Rum arkadaşlarla buluşup sinemaya giderdik. Bir Pazar günü beraber çalıştığımız Stilli isimli bir Rum gencini kiliseye girip aramaya başlayınca orada bulunan ve benim Türk olduğumu anlayan bir Rum beni kolumdan tutarak dışarıya çıkardı ve buradan gitmemi istedi. Bir gün sonra sabah işe başladığımızda, Sitilli bir gün önce kilisede olanları bana anlatmaya başladı. “Meğer Pazar günü Yunanistan’dan gelmiş sivil giyinmiş subaylar kilisede toplanan Kıbrıslı Rumlara yakında dağlara çıkacaklarını, İngilizlere karşı isyan edip silaha sarılacaklarını hürriyetlerini kazanarak Yunanistan’la birleşeceklerini” söylerken geride gizli gizli bizi dinlemekte olan ustamız yanımıza gelerek Rum genci Sitilli’ye bir tokat attıktan sonra bu Türktür bunları ona niye anlatıyorsun deyip feci azarladı. Bu olay benim üzerimde adeta bir şok etkisi yaptı. Türklük bilincimiz aniden kabardı. Türk arkadaşlarımızla yaptığımız konuşmalarda artık Türk bölgesinde kendimize bir mesken bularak orada toplanmaya karar verdik. Hacı Yahya’nın kahvehanesine şehrin ileri gelen kültürlü ve milliyetçi olanlarının gittiğini bildiğimizden bizde oraya devam etmeye karar verdik. Yaşımızdan dolayı giremeyeceğiz diye çok tedirgindik. Başta ilkokul müdürü Talat Yurdakul. Mustafa Berberoğlu , Salih Terzi. Mustafa Çavuş gibi kahvehanenin ileri gelen müşterileri bizi çok iyi karşıladılar. Bize toplanıp dertleşmemiz için ayrı bir oda ayırdılar .

Kahvehane sahibi Hacı Yahya, çok milliyetçi bir kişiydi. İlk günler içtiğimiz

kahvelerden para almamaktaydı.

Bu milliyetçi büyüklerimiz,zaman zaman yanımıza yaklaşmakta bizleri milliyetçilik ve türklük hakkında aydınlatmakta, bizleri milliyetçilik ve türklük hakkında aydınlatmakta, bizleri yetiştirmeye gayret etmekteydiler. Bütün bunlar bizleri çok memmnun etmekteydi. Bizler burayı artık bir nokta olarak seçtik ve buraya devamlı gitmekteydik. KATAK (Kıbrıs Adası Türk Azınlıklar Kurumu) Lefkoşada kuruldu. Terzi Salih bu kuruluşun Limasol temsilcilerindendir. Bizlerden liderlerimizin köy ve kasabalara gelerek Türkleri birlik, beraberlik ve gelecek olan tehlikelere karşı bilinçlendirmek için yapacakları ziyaretlerde kendilerine yardımcı olmalarını istediler. Bizler 4-5 kişilik motorlu bir ekip olarak seyahatlerinde liderlerimize öncülük yapmaya başladık . Öğretmenlerimiz bu tarihlerde bu işlerde ön ayaktılar çünkü Kıbrıs Türk halkının en kültürlü kişileri idi ve öğretmen her yerde büyük saygı ve sevgi görmektedir . Liderlerimiz köylerimizi her ziyaretinde Rumların amaçlarını anlatmakta halkımızın bunları ancak birlik ve beraberlik içinde göğüsleyebileceğini söyleyerek herkesi Rumlara karşı birlik içinde olmasını telkin etmekteydiler. Bütün öğretmen ve halktan büyük destek görmektedirler.

Bu şekilde zaman akıp gidiyordu.1955'te Rumların EOKA gizli yer altı tethiş örgütü kurulmuştu. Rumlar adayı Yunanistan'a bağlamak için İngilizlerle silahlı mücadeleye başlar. Yüzlerce İngiliz ve Rum öldürülür. Sabotajlar yapılır. Nihayet yıl 1957'ye gelir. Bizim bu süre içerisinde hiç bir silahlı faaliyetimiz yoktu. Bu tarihte EOKA gizlice attığı broşürlerle İngilizlere karşı başlattıkları mücadelelerde ateş-kes ilan ettiklerini açıklamışlardı. Limasol'daki liderlerimiz atılan bu broşürlerden elde etmemizi ve kendilerine getirmemizi istemişlerdi. Bizler çok genç

olduğumuz için bu işler bizim için çok kolaydı. Bunları hemen elde edip liderlerimize vermiştik.

Bir süre sonra EOKA attığı başka broşürde her türkün öldürülmesini ister. Bu bizlerin tedbir almamızı gerektiren önemli ve acil bir durumdu . Limasol'daki liderlerimiz evleri ve kulüpleri ziyaret ederek mümkün mertebe rum tarafına geçilmemesini öğütler. EOKA ilk Türkleri öldürmeye Lefkoşa'da başlar. Bu öldürmeler adanın her tarafına yayılır. Artık EOKA İngiliz değil,Türk kanı akıtmaktaydı. Sıra Limasol'a gelir. Limasol'da Rum belediye pazarında tavukculuk yapan ve Türk olmaktan başka hiç bir suçu olmayan Nihat isimli bir gencimiz EOKA tarafından vurularak öldürülür. Ve bu bizi çok düşündürmüştü.

Yine köylerimizin birinde Kandu köyünde Muhtar Hüseyin Beyin evinde bir mola yemeği verilir. Yemekte Dr. Fazıl Küçük, Rauf Raif DENKTAŞ, Ramadan Cemil, Terzi Salih ve Hüseyin Bey (Kandu Muhtarı) vardı.Biz gençler olarak servis yapmakla meşguldük. Yemekten sonra liderlerimiz bir köşeye çekilip kendi aralarında konuşmaya başlamışlardı. Biz ortada devamlı gidip geldiğimiz için konuşmalara istemeden kulak misafiri oluyorduk. Liderlerimiz çıkış yolu bulmak için muhtelif fikirler ortaya atmaktaydılar. Nasıl silahlı bir mukavemete geçebileceğimizin muhasebesini yapıyorlardı. Neticede köy ve kasabalarda kimin ruhsatsız silahı varsa bunların getirilmesini gerekirse silahın parasının Federasyonun parasından ödenmesine karar verildi.

Biz gençlere bölgenin kabadayılarını bir toplantıya çağırarak için görev verilmişti. Bize isimler verilip genç olanları motosikletlerimizin arkasına bindirerek yaşlı olanlara da Talat kardeşimiz arabası ile getirmişti. Bu getirdiklerimizden Piskopu köyünden Fehmi isimli bir kardeşimiz 22 kalibrelik tabancasını çıkarıp

hemen teslim eder ve karşılığında para kabul etmez. Bu tabanca Türklerin Rumlara karşı kullandığı silahlardan ilki olmuştu. Bu toplantıda bizleri şok eden bir durum ortaya çıkar . Meğer EOKA bölgemizde bizlerden önce davranmış araya bazı dürüst Rumları koyarak yalan ve hile ile Türklerin ellerindeki silahları toplamışlardı. Başka çaremiz kalmayınca bu bir tek tabanca ile eylem kararı alınır. Bu arada Mustafa Çağatay'ın eniştesi olan ve İngiliz idaresindeki komando kuvvetlerinde görevli Mustafa Bey'in bir Rum evine polisleri yaptığı bir baskında bir tabanca bulunduğunu ve bu tabancayı polise teslim etmeyip evinde sakladığını öğrenmiştik.

Durumu Terzi Salihe aktardım, o da Mustafa Bey'e açılıp durumu anlatarak silahı istemişti. Mustafa Bey de hiç düşünmeden silahı Terzi Salih'e teslim eder. Neticede bu ikinci tabanca da elimize geçince kendimizi çok güçlü hissetmiştik. Böylece bir 22 bir de 38 kalibrelik iki silahımız olur. Bu devirde silah veya mermi taşımak idamlık bir suç olduğu için silahları bir yerden bir yere taşıma görevi bizim gibi genç ve bekar olan kişilere düşen görevdi.. Bizler yaşı küçük gençler olduğumuz için önceleri silah kullanmak hususunda bizlere güvenmiyorlardı. Bu silahlar bir eylem için bazı namlı ağabeylerimize verilir. Yalnız bu ağabeylerimiz yaşlı ve çocuk sahibi kişilerdi. Silah taşıma suçunun cezası idamdı. Bu sebepten bizler gibi çok genç ve bekar olanların bu işler için daha uygun olacağına karar verilip silahlar bize verilmişti. Nihayet öldürülen Nihat'a karşı ilk eylemimizi Yıldız Caddesinde dört fenerler köprüsünde yapma kararı alınmıştır. O gün sabah erkenden kalkılıp Derviş Salih'le birlikte görev yerine gidilip oradan geçen bir Ruma misilleme yapılarak tek bir mermi ile öldürülmüştü. Bu eylemde 38 kalibrelik tabanca kullanılmıştı. Eylemden sonra bisikletlerimize binerek 3 mil ötedeki Polemitya köyüne giderek yer değiştirmiş olduk. Polemidya köyünde öldürme olayını radyodan

dinlemıştik. Akşam üzeri tekrar Limasol'a dönmüştük. Olaylar birbirini takip ediyordu, Posta dairesinde yardımcı polis görevi yapan Şakkude isimli bir türk EOKA tarafından görev başında öldürülür. Buna karşılık verme kararı alınır.

Eylemlerimizin daha caydırıcı olması için öldürülen her türke karşı 24 saat geçirmemek şartı ile bir Rumun öldürülmesi kararlaştırılıp yemin edilir. Şakkude'nin cenazesinin kaldırılmasından sonra 24 saati geçirmeden yine Yıldız Caddesinde bir Rum yine aynı tabanca ile ve iki mermi kullanarak öldürülmüştü. Böylece artık Dört Fenerler Köprüsü geçilmez olmuştu. Tabii bunun arkası gelecekti. Rumlar her zaman yaptıkları gibi rahat durmayacaklardı. Bu sırada İngiliz idaresi tarafından Limasol'da bu işlerin arkasında olduklarından şüphelenilen Kemal Akcan, İsmet Ali Rıza , Mustafa Salih, Ayhan Anadol, ve Gömlekçi Münir gece İngiliz polislerince evlerinden toplanır ve toplanma kamplarında göz altına alınır. Bu olaya Limasol Türk halkının tepkisi çok büyük olmuştu. Hanımlarımız çok büyük bir kalabalıkla bir yumruk gibi birleşerek büyük bir yürüyüş yaparak olayı protesto etmişlerdi. Aynı gün Rumlar Guva isimli Rumun fabrikasında çalışan İsmail Canbulat'ı işyerinin büfecisinin EOKA'cı oğlu, iş başındayken maske takarak yakın mesafeden vurur. Boğuşma sırasında Canbulat Rumun maskesini çıkarır ve kendisini tanır. 7 kurşun isabeti almasına rağmen ölmez ve Ağrotur İngiliz hastahanesinde tedavi altına alınır. Bu olaydan sonra Rumlar artık Türk bölgesinden geçmedikleri için eylemlerimizi Rum bölgesinde ve iki tabanca kullanarak yapma kararı alınır. İki motorla harekete geçerek (Motor sürücüleri Hasan Tatari, Derviş Salih) silahlı olarak motorların arkasında arkadaşım Sabri Remzi, ve ben (Ziya Hüseyin) Zakaci Rum köyüne eylem için hareket ettik . Köye geldiğimizde Rum kahvelerinde İngiliz askerlerinin olduğunu görünce eylemden vaz geçerek Baf yolundaki bir deri imalathanesine

yönelmiştik. Burada 5-6 Rumun durduğunu görmüştük. Bu durumumuzdan şüphelenen Rumlar bahçe kapılarını kapatarak içeri çekilirler. Aramızdaki mesafe açılır ve ancak iki Rumu yaralama imkanı bulabilmiştik. Bunlardan biri ağır yaralanmıştı. Diğer Rumlar kaçma fırsatı bulmuşlardı. İlk defa olarak eylem sırasında boş kovanlar çıkarılarak tabancaları cebimizdeki mermilerle doldurmuştuk. Motorlara binip Polemidya Köyüne giderek neticeyi beklemeye koyulmuştuk. Durumun sakinleştiğine inandıktan sonra yardımcı polis olan Hasan Tatari motoruna binerek Limasol'a görevine döner. İki tabancayı Polemidya Köyünde bıraktıktan sonra Şadiye'yi motorun arkasına bindirerek Limasol'a hareket ettik. Motoru bize veren taksici Behic'e vermek üzere gittik. Fakat burada bizi bir sürpriz beklemekteydi.yapılan eylem motorlu bir eylem olduğu için ve başka motor kirlayan Türk de olmadığı için İngilizlerle çalışan bir Türk polis çavuşu orada motoru kimin getireceğini görmek için beklemekteydi. Çavuş durumu görür ve gidip amirleri İngilizlere durumu anlatır. Geceleyin İngiliz çavuşu ve iki Türk polisi evime gelip beni sorarlar ve polisler beni tanımadıkları için ismi yine Ziya olan başka birinin evine yolladım. Durumu Terzi Salih'e giderek anlattım.

Terzi Salih liderlerle temas eder, bana hiç bir şey kabul etmememi beni suçlu bulurlarsa bile gerekirse beni kaçıracaklarını söyleyerek teslim olmamamı söyler, ben de kabul ederim. Polisler gelerek beni kelepçeler , alır götürür polis karakolunda hücreye konulurum burada Seit isimli polis çavuşuna bana ne yapacaklarını sorduğumda eylemi yaparken maskesiz olduğumuz için hafif yaralı olanı bir gün sonra getirileceğini ve beni on kişilik grup içerisinde tanınmasını isteyeceklerini söyledi. Ben bunları gidip bunun üzerine Ttürk yardımcı polislerin ön ayak olması ile bana benzeyen Türklerden on kişi seçilip getirilir. Teşhisden önce gömleklerimizi

Ajdan isimli bir arkadaşımın bir anda değişince , teşhise gelen yaralı Rum benim yerime Ajdan'ı teşhis eder. Teşhis edilmememe ve yasa gereği olmasına karşın bizi serbest bırakmadılar. Gece bizi İngiliz çavuşlarının idare ettiği işkence odasına aldılar. İngilizler bu işlerin arkasında kimlerin olduğunu öğrenmek için bizi sıkıştırdılar, bizlere para vereceklerini İngiltere'ye yollayacaklarından dem vurarak bilgi almaya çalıştılar. Bizler daha önce bilinçlendirildiğimiz için herşeyi reddetmiştik. Bunun üzerine bize uzun işkence ettiler sabaha kadar işkence sürdü, tutuklu kaldığımız süre içerisinde Limasol'un meşhur ahçısı Hüseyin Kavurma bize her gün üç öğün olmak üzere yemeklerimizi cebinden taksit tutarak polis karakolunda tutuklu kaldığımız sürece göndermişti. Bu arada Lefkoşa'daki liderlerimiz boş durmaz. Ümit Süleyman ve Osman Örek Limasol'a gelirler ve bizi dinlerler. Bize merak etmememizi bizi serbest bırakacaklarını söylerler. Aynikola Polis Karakolundan bizi merkez polis karakoluna götürürler orada resimlerimiz çekilmiş parmak izlerimiz alınmış orada polis subaylarından milliyetçi bir kişi olan Behiç Dilaver resimlerimizin çekildiği odaya gelir” korkmayın” der “sizi serbest bıraktıracamız ama yılmayın biz her şeyi biliyoruz tutuklanmayacaksınız” der.

Hakikaten biraz sonra bizi serbest bıraktılar. Dışarıya çıktığımızda bizi büyük bir Türk gurubunun bizi heyecanla beklemekte olduğunu gördük. Halk bizi sevgiyle karşıladı hep beraber yürüyerek Türk bölgesine geldik. Halk bizi kucakladı her türlü ikramda bulundu bu arada Rumları Türklere karşı eylemleri devam etmekteydi İngilizler artık her eylemden sonra 24 veya 48 saatlik sokağa çıkma yasağını yürürlüğe koymuşlardı. Bu sırada Rum bölgesi Köseoğlu'nda berber dükkanı Ahmet Sarandaki EOKA tarafından vuruldu. İngilizler hemen 48 saatlik sokağa çıkma yasağını koymuşlardı. Bizim 24 saati geçirmemek kaydı ile misilleme

yapacağımıza dair yeminiz vardı. Herkesin alış veriş yapabilmesi için bu yasak iki saat kaldırılınca eylemi gerçekleştirme imkanı doğmuştu. Yasak sebebi ile arkadaşlar ve silahlar değişik yerlerde kalmışlardı. Limasol Türk bölgesinde Sadi'nin bir tabanca ve iki mermisi vardı. Motorsiklet olmadığından Tatarı'nın bisikleti ile su fabrikasının yanından ilerlerken ileriden gelen kişinin Rum olup olmadığını anlamak için ona saati sordum ve Rum olduğunu anlayınca eylemi iki mermi ile tamamladım. Günler geçtikçe Rumlar rahat durmamaya ve Türkleri tehdit etmeye devam etmekteydiler. Türklere baskı yaparak evlerini terk etmelerini sağlamaya çalışıyorlardı . Biz de Rumlara misilleme yapmaya karar verip Türk hududunda Rumlara ait üç yer vardı. Bunlar sırası ile Nostori'nin garajı Agathauelu'nun garajı ve ikisi arasında kalan benimde orada bir zamanlar çalıştığım bir mermer atölyesiydi. Bunların oralardan atılması için eylem yapmaya karar verilir.

Günler geçmiş artık 58 yılına gelinmiştir. Bu arada 38 kalibrelik mermilerimizin çok azaldığından Salih Korollaki ismindeki çok milliyetçi bir makinist ağibimizden bize bu mermilerden temin etmesini istemiştik. Salih Bey eskiden beri tanıdığı Antis isimli azılı bir EOKA'cıya müracaat eder. (Bu Rum EOKA'cı olduğu için İngilizler tarafından tutuklanmış sonrada İngilizlerle işbirliği yapmaya karar vererek serbest bırakılmış bir Rumdu.). hakikaten Salih Beyi kıramadı. Barutları boşaltılmış 100 tane mermi verdi. Biz bu mermileri Nestori'nin garajına karşı yaptığımız ve Rumları oradan kaçırmak için planladığımız bir eylemde kullandık. Mermiler patladı ama barut olmadığı için çekirdek namluda kaldı. Yine de çıkan seslerden dolayı Rumlar orayı boşaltarak kaçtılar. Biz bu esnada mermilerin barutsuz olduğunu ve bu olayın bize EOKA'nın tuzağı olduğunu anlamıştık. Bu arada Luricina'daki kardeşlerimizden gelen ve su borularından yapılan bombalarla Hasan

Behcet'in evinden geçerek Agathangelus'un garajına bir eylem yaptık. Son olarak sıra mermerci atölyesine gelmişti. Buraya da bombalı saldırı yaparak kaçmalarını sağladık. İçeri girdiğimizde atölye sahibinin yazahanesinde yere gömülü olarak EOKA'nın Türklere karşı kullanacağı silahları bulduk. Bunun ertesinde bir durgunluk dönemi başladı. Bunu fırsat bilerek daha iyi örgütlenmeye başladık. Yeminler başladı. Artık ilk defa T.M.T. kuruluş günlerine gelinmişti. T.M.T.'den silahların Limasola getirilmesi gerçekleştirilmişti. Kandu muhtarı Hüseyin Derviş bey, Lefkoşa'ya giderek Dr. Şemsi Kazım'dan 4 tane takarof marka tabanca ve mermilerini alır. Tabanca ve mermiler buğday torbalarının içinde Limasol'a getirilir. Bu 4 tabanca bizler için inanılmayacak kadar büyük moral kaynağı olmuştu. Artık kendimizi çok daha güçlü hissetmekteydik. O günlerde bu ilk gelen tabanca adeta dünyaya bedeldi. Bu şekilde günler akıp gitti. Artık T.M.T.'nin yeraltında çok gizli ve organize teşkilatlanması başlamıştı.

**2- 1963 YILINA AİT
CANLI ANILAR**

İsim: Alev Münür
Alev Boytan

1963'te 7 yaşındaydım 2. sınıfa gitmekteydim. Evimiz Küçük Kaymaklı'dan biraz yukarı Standart evleriydi. Rumlarla beraber oturmaktaydık.

Sabah uyandığımızda bazı cıralar bize kaçmamızı tehlikede olduğumuzu söylediler. Bazı cıralar diğerlerine bırakın kaçmasınlar dediler . Daha ne demek istediklerini anlayamadan kurşun sesleri çıkmaya başladı. Etrafımız Rumdu hiç bir yere kaçamadık evimizde kaldık.

Komşularımızın arasından iyi niyetli olan cıraların yardımıyla daha emniyetli olan ninemizin evine gittik.Gece oldu yemeksiz kalmıştık , acıkmıştık. Ninemin evi K.Kaymaklı'daki Rum klisesine yakındı. Babam gitti kilisenin bahçesinden bir tavuk çaldı geldi.Tavuk ayıklandı pişti, makarna pişti, hellim rendelendi kokuyu duyduk sonra daha çok acıktım. Artık yeseydim derken dışarısı iyice karıştı bombalar düşmeye başladı. Yemeğimizi yiyemeden kaçmaya başladık. Aramızda 9 aylık bir de hamile kadın vardı. Bize bu evde durmamamızı söylediler.Yola çıkamazdık, Muhtar Yusuf'un evi betonu oraya geçmemiz gerekti. O makarnanın tavuğun kokusu hala içimde.Bizi 2. kata çıkardılar .Muhtar Yusuf'un evine buradan atlayarak geçeceğiz dediler.9 aylık hamile kadın da dahil olmak üzere hepimiz 2. kattan atlayarak Muhtar Yusuf'un evine geçtik.Acıkmıştım evin hanımı bize bol bol bisküvi verdi. O bisküvilerin tadı hala damağımdadır.

Babam da dahil bütün erkekler bir geliyor bir gidiyordu üç dört aile bazı erkekler, bayanlar , çocuklar oraya sığınmış olacakları bekliyorduk.

Derken Hüseyin Ruso'nun vurulup öldüğünü duyduk. Olaylar iyice kızıştı. Büyükler kaçmamız gerektiğine karar verdi.Yola çıkamazdık. Evler Zürih Bara kadar bitişikti. Erkekler ellerine kazma uydurdu. Her duvarı insan geçecek kadar

delerek , Zürih Barın oraya çıktık. Baypasa geldik . Bir hayli çocuk bir hayli byktk. Herkesin elinde tutabileceği kadar çocuk vardı. Kimin çocuğu kimin elinde, kimin kucadıında bilinmezdi. Baypas'tan sonra açıklığa çıktık, kurşunlar üzerimize yağmaktaydı. Bizim erkeklerimizin elinde hava tüfeği vardı. Gereklike hava tüfeğiyle savunma yapıyorlardı. Benim elimi Trkle evlenip Türk olmuş cira teyze tutuyordu. Kaçmak için koşarken cira teyzenin bacağına kurşun girdi.Bir bacağından girdi çıktı obir bacağına saplandı. (Kurşun hala cira teyzenin bacağındadır.)Cira teyze vurulunca düştü bende tellerin üzerine düştüm. Teller ayağımı boydan boya yırttı.Yaralanan cira teyzeyi birileri beni biri kaptı. Kamağa devam ediyorduk. K.Kaymaklı'dan Hamitköye giderken bizi Dumlupınar'da bir kamyon karşladı, hepimizi kamyonun arkasına koydu. Hamitköye doğru yol aldık. 9 Aylık teyze sancılandı kamyonu durdurup bir evin içine girdiler. Ayten teyzeyi doğurttular. Sonra yolumuza gene devam ettik.

Annemi Hamitköye gelince bulabildim. Annem iki kardeşim ve beni bir yere yerleştirdi. Hamitköy'lülerin sıralı ağılları vardı. İnsanlar ağıllarını boşaltarak bizi yerleştirdi. Geceyi arpa torbalarının üzerinde uyuyarak geçirdik.Akşam zeri dağıtılan ekmekten alamamıştık, kokusu canımıza geçmişti. Arpa torbalarının üzerinde a uyuduk. Dışarıda yağmur yağıyordu. Dışarıda yağmur bitti içeride bizde yağmur bitmedi. Sabah oldu . Ben ocuktum, dışarı oynamaya ıktım. İpte asılı bir asker kabanı vardı koşarken alnımı çarpıp yardım.

Hamitköy'de annemin halası vardı bizi evine aldı. Hala ekmek yapmıştı sıcak sıcak fırından çıkardı. Babam nöbetten geldi "acıktım" dedi "O ekmekten verin yiyeyim " dedi Hala anneme sıcak ekmek yerine eski küflü ekmeği babama versin diye uzattı , annem mecburen o ekmeği uzattı. Babam sinirlendi " Geçin

evimize gidelim dedi “ Benim ve kardeşimin ayağında ayakkabı yoktu. Babam “ Evimizde yiyeceğimiz de giyeceğimiz de var ver anahtarları eve gideceğim alıp geleceğim” dedi Annem dört buçuk aylık hamileydi . Babama gitmesini engellemek için anahtarları vermedi . “Nere gidecen yahu “ dedi. Haladan sinirli olan babam annemi dövdü. Anahtarları aldı evimize gitti. Bu babamı son görüşümdü. Bir daha gelmedi Ölüsünü de görmedik canlısınıda . Annem yediği dayaktan çocuğunu da düşürdü, kanaması oldu kürtaj gerekti. Bir yolunu bulup Dr. Zekai Ereş’e götürdüler. Annem anlatır narkoz yokmuş canlı canlı kürtaj yapmışlar. Annem tekrar Hamitköye getirildi.

Ortalık sakinleyince çadırlar kuruldu annemle çadırlarda kaldık. 2. sınıfın 2. yarısını Hamitköy ilkokulunda bitirdim. Sonra Lefkoşa’ya geldik 3. sınıfın yarısını şimdiki Sedat Simavi’nin olduğu yerde derme çatma bir odada okudum. Yaz tatilinde ninem bizi aldı annemle birlikte Leymosun’a götürdü. Oğlunu görecekmış Olaylar çıktı, yollar kesildi Leymosun’da kaldık.

4. Sınıfı Leymosun’da yeğenimle birlikte okudum. .Annem çalışmak zorundaydı, tekrar Lefkoşa’ya geldiğimizde Hamitköye teyzemin yanına gittim. 5. sınıfı Hamitköy’de okudum , diğer okullarda göçmenim diye dışlanırken Hamitköy ilkokulunda onlar mandra ben koulu parfümlü gidrim diye dışlandım. Sonra tekrar annemin yanına Lefkoşa’ya geldim. 6. sınıfı Atatürk İlkokulunda bitirdim. Bu gün gülerek anlatırım ama yaşadıklarımız çok zor günlerdi.

1974 Harbinde Türkiyede idim.

İsim : Hasan Yanık

Yaş: 1944

Meslek: Emekli

1963 sonu idi. 64'te Kaymaklı bölgesi daha teşkilatlı olarak tutulmamıştı. Kaymaklı halkı Mandrez'e kaçtı . Biz gönüllü olarak burada birlik kurmaya başladık. Eski bayram toplarıyla gulle koyup atmayı planladık. Teşkilat daha el atmamıştı. Karşı tarafta rum polisi vardı. Burasını biz kendi çabalarımızla askeriyeye çevirdik. Niyetimiz askeriyeye döndükten sonra 500 Metre tünel kazıp Rum polisinin karargahına geçecektik, onları basacaktık 50 metre gittikten sonra karşımıza tuvalet kuyuları çıkınca durmak zorunda kaldık. Bulunduğumuz yer gizli mevziydi , şu anda bu ev C mangası sarı petek (44. Bölük) binasıydı.

İsim: Kezban Zabit

Yaş :1956

Meslek: Evhanımı

21 Aralık 1963'te ben 7 yaşındaydım. 2. Sınıftaydım.

O gün sabahleyin uyandık. Annem yanımızda değildi. Dayımın hanımı sancılanmış gecedan Lefkoşa'ya gitmişti. Babam 10-12 tane güvercin kesti ablalarım ayıkladı makarna tavuk yapacaklardı. Daha güvercinler kaynamamıştı ki bir karışıklıktır koptu. Küçük Kaymaklı ile Dumlupınar arasında yedi sene evvel bitmiş yeni evimizde oturuyorduk.

K.Kaymaklı tarafından kimi pijamalı gecelikli, kimi giyimli kimi çıplak kadınlar, erkekler , çocuklar bağıra bağıra , akın akın gelmekteydiler kaçanları görenler Ne oldu ? diye sorduysa "Harp çıkmış" "Eee neden kaçıyoruz" "yerde gömülü silahlar, mermiler paslı çıkmış" "çabuk sizde kaçın Rumlar arkadan silahları ile gelir"

Arabası olanlar olmayanları arabasına aldı. Bir otobüs vardı sığıdığı kadar insan arabaya doluştu,hatta gözümün önünden gitmez adamın biri otobüsün pencereleri boyunca diğer insanların üzerine yattı. Kimileri yaya gidenlerin arasına katıldı. 8 kardeşlik , babam iki abim bir ablam otobüse bindiler, küçük ablam ben ve benden küçük bir erkek bir kız kardeşimi ve yarı kaynamış güvercinleri ve ekmek alarak komşunun arabasının bagajına girdik.

Biz korkuyu anlayacak yaşta değildik. Ablam ağlıyordu. Böylece Hamitköy'e kadar gittik. Bütün kaçan insanlar Hamitköy'de toplandı.Hamitköy'lüler evlerini açtı , misafirperver davrandı Biz küçükleri garanti saydıkları bir yere koydular. Büyükler gidip gelip yapabilecekleri bir şey varmı veya ne oldu ne olacak diye

aranmaktaydılar.Yapılabilecek hiç bir şey yoktu. Gelip yaralıları anlatıyorlardı.
“Hasan Berberi gördük yüzü kan kaybindan yemyeşildi” Babam geldi elinde
koskocaman yusuvarlak bir bomba vardı.Camlığın üzerine koydu”Kimse ellemesin
bombadır ha” dedi

Elimizdeki tek silahmış en son mecburiyette kullanılacakmış.Hava soğuk
ablam beraberinde götürdüğü güvercinleri yiyecekleri etrafındakilere ve bize
yedirdi. Akşam üzeri oldu karnımız acıkmıştı Sihhari yolundan yardım un geldi.
Hamitköy'lülerin de yardımıyla 2-3 fırın ekmek pişirildi dağıtıldı.Daha çok kadınlar
saldı . Babam sokulup bir ekmek alamadı koku içimize işlemişti. Olduğumuz odayı
paylaştığımız çok şişman ve iri yapılı kadın koltuğundan ceketinin içinde saklı bir
ekmekle geldi. Bükü büke karşımızda torunlarıyla birlikte gizlice yedi , ablam
hayretler içinde baka kaldı.Bizi kucağına aldı ağladı.

Gece oldu. Olduğumuz yerde yatılmazdı . Bir tanıdık bizi evine aldı o evde
belki 30 kişi vardık.Bulguru kaynattılar soğan kavurup üzerine döktüler çorba
yaptılar ablam getirdi, bizi yedirmeye çalıştı. Ağzıma koyduğum zaman öğürdüm.,
yiyemedim. Uyku saati gelince iki koltuğu birleştirip ben ve iki kardeşimi oraya
yatırdılar.

Yaşadıklarımız babamın ağırına gitmekteydi. Bıraktığımız evimizin tarafına
gidip gelenler varmış. “Sizin mahalleye Yunanlılar gelmedi boş durur “ dedi “Hatta
Nazif hanımlar hiç kaçmadı. Evlerinde otururlar” dediler. Babam bunları duyunca
bizi aldı, yayan Dumlupınar'dan Kaymaklıdaki evimize geri geldi. Evimizde
yiyeceğimiz boldu. Silah seslerine rağmen hiç bir şey yokmuş gibi evimizde
yaşamaya başladık.

Gece olunca iş değişti. Kurşunlar evimizin duvarlarına çakılmaya başladı.

Bahçemize dumdum bombaları düşmeye başladı. “Birşey değil” dedik. Yunanlıya siper alan duvara içten taraf pamuk şilteler yerleştirdik. Uyuduk

Gündüz olunca silah sesleri azalırdı. Geceyi unuttuk bile. Mahalle de kalan diğer ailenin pilli radyosu vardı Bayrak Radyosu kurulmuş haberler okunurdu. Yemeğimizi yedik. Babam haber dinlemek için bizi alıp Cemal Dayının evine gidecekti. Kapıdan çıktığımızda babam çok ilerde mezarlık duvarında saklanan Yunanlıların miğferlerini gördü. “ aman be çocuklar içeri!” dedi. Ne olduğunu bize anlattı. Kapılarımızı kilitledi. Arkabahçenin tellerinden atladık. Diğer evlerin bahçe tellerinden de atlayarak Dumlupınar yoluna çıktık. Tekrar Hamitköye geldik. En büyüğümüz 16 en küçüğümüz 3 yaşındaydı. 3 yaşındaki kardeşim tombiştı. Tekerlene tekerlene koşuşu hala gözümünden gitmez. Babam yol boyunca kendi korkusunu yenmek için mi? Yoksa bizim korkmamamızı sağlamak için bize komik fıkralar anlattı. O yolu aynı şekilde tekrar gitmek isterdim.

Hamitköye geldiğimizde bir kola arabasının Sihhari yolundan dağlardan Lefkoşa’ya gideceğini duyduk. Babam Hamitköyde hiç durmadı. Annem Lefkoşa’da kısılmıştı. Şöfere bizi de götürmesini rica etti. Şöför zaten yalnızdı. Kabul etti. Kola arabasının gözlerine yerleştik , Kol a arabası biz içerisinde olmak üzere yola çıktı. Yokuşlara gelince araba bozuldu. Oysa annemize gidiyorduk. Annemi çok özlemiştim. Suratlar ekşidi , ne gelen var giden. Yardım isteyecek kimse yoktu. Naçar yokuşlarda arabayı biz kaktırdık. İnişlerde arabaya girdik. Bir kaç tepeyi böyle geçtikten sonra arkadan içi insan dolu bir kamyon geldiğini gördük. Onlarda o kamyonun Lefkoşa’ya gidiyorlarmış. Sıkıştılar bizide kamyonu yerleştirdiler . Allah’ın bile unuttuğu yolsuz tepelerde giderken bir de baktık karşıdan bir kamyon gelir sıcak ekmekler erzaklar Hamitköy’e yardım gidiyormuş. Büyükler

“biz de Hamitköy’deniz” dediler bilmem kaç kişiye bir ekmek düşerdi. Ablam ekmekten kesti bana uzattı. Kokusu nasıl içime geçti hala hatırlarım.

Sonuçta Lefkoşa’ya geldik kamyon annemin kaldığı evin arkasında durmuştu ben oraları çok iyi bilirdim. Çocuk bahçesi ile top sahasının arkasındaki yol . Kamyondan nasıl atladım anneme nasıl sarıldım , annem çılgınlıkla bana nasıl sarıldı . Bütün çocukları ve babam gelince sakinleşti bizi okşadı okşadı hem söyledi hem de ağladı “ Yolları kestiler” dedi “ Size gelemedim” dedi “silahlar ellerinde adamlar beni bırakmadı” dedi . “Teyze seni vururlar dediler bana” “bırakın ben emekleyerek giderim beni kimse görmez dedim” dedi. Annemin haline içim eridi o çocuk halimle ancak anneme sarılabildim.

Silah sesleri artık azalmıştı bir bölgeden bir bölgeye gidilemezdi olayları yeni kurulan Bayrak Radyosundan dinliyorduk. Babam işinde çalışmaya başladı. Ninemin evinde dayım ve yengemiz ve çocuklarının yanında sığıntı gibi kaldık derme çatma okullar kuruldu. Annem bizi bulduğu okula yazdırdı 2. sınıfın devamını ve 3. sınıfı Selimiye okulunda okudum. 4-5-6- sınıfı Atatürk ilkokulunda okudum .İlk zamanlar Atatürk ilkokulunun en üst katı sığıdığı kadar göçmen yurdu olarak kullanılırdı. Evsiz kalanlar burada yaşamaya çalışıyordu . Okulun bahçesinde de göçmenler için bazı çadırlar kurulmuştu

Geçmiş zamandır hangi sınıftaydım bilmem olaylar bitmemişti daha sonra kavradığıma göre Türkiye garantörlük hakkını kullanamıyordu.Sanırım 5. Sınıftaydım okula ansızın haber gelirdi. Bütün öğrenciler sıraya dizilir Girne Kapısına götürülürdük. Bizi boydan boya Silihtar’dan mücahitler gazinosuna kadar dizerlerdi. Kamyonların mersin dalı getirirlerdi yerlere mersin dallarını dökerlerdi, ellerimize mersin dalı bayrak dut ederlerdi. Ne bileyim hangi

birleşmiş milletler sekreteri gelecek öğretmenlere talimat öğrencilere talimat “bu yoldan geçerken “Anavatan Kıbrıs’a” diye bağıracaksınız derlerdi. Heyecanla beklerdik. 6-7 değişik tipli adam Dr. Fazıl Küçük’le birlikte gelir önümüzden geçerlerdi. Biz bayrakları mersin dallarını sallayarak bağırırdık. “Anavatan Kıbrıs’a” “Anavatan Kıbrıs’a” hızımızı alamaz evde okulda küçük büyük hepimizin ağzında gözlerimiz havada “Anavatan Kıbrıs’a” öğretmen birara sınıftan çıkısa birilerimiz kalkardı tahtaya yazardı. “Anavatan Kıbrıs’a”

Çocuk aklımla ne kadar beklediğimizi bilmediğim halde ben de “Anavatan Kıbrıs’a” dediğim zaman göklere bakardım. Büyükleri duyardım. 1963-1967 yılları böyle geçti. “Anavatan Kıbrıs’a” damarlarımıza kadar işlemişti. Babam bizi bu arada ninemin evinden kendimize ait eve taşıdı. Nihayet Cengiz Topel gelmiş bombalamış,ama “Anavatan Kıbrıs’a gelmiş” olaylar bitmişti.

İsim: Kezban Zabit

Yaş: 1956

Meslek: Evhanımı

1963’de ben o zamanlar küçüktüm. Pek birşey hatırlamam 7 yaşında birşeydim. Bildiğim kadarıyla babam teşkilat adamıydı. Yani gizli askerdi. Asker elbisesi giymezdi. Gizlindi

1963 işte ben 7 yaşındaydım. Birgün ansızın babam silahları getirdi. Evimizin bir odasına yığıdı. Gizlin. Biz Lefkara’da Rumlarla karışık yaşıyorduk. Babam silahları getirdi. “durum kritik galiba bizi öldürecekler” dedi.

Sabah olunca silahları bie kullanmadılar. Ansızın ortalık karıştı. Kimi yalın ayak kimi yarı çıplak kimin çocuğu elinde kimin elinde belli değil kaçmaya başladık. Tarlalardan tepelerden uçurumlu dağlardan koşarak kimimiz eşşeğiyle Köfünye’ye kadar geldik. Oraya yerleştik. Yaşamaya başladık.

Yiyecek yoktu. Giyecek yoktu. Abimin eşşekle evimize gidip yiyecek ayakkabı gibi erzaklar getirdiğini hatırlarım.

Köfünye’de kaldık. Lefkara’daki evimize bir daha gidemedik. Etrafımız Rum köyleriyle doluydu.

1967 yılına kadar Yunanlılar bize arasıra silah açarak yaşadık. Lefkoşa’ya veya başka yere gitme olanağımız yoktu. 1967 yılında işte ben 11 yaşında birşeydim. Rumlar hergün saat 2 de bize ateş açmayı adet edinmişlerdi. Saat 2 oldumu bütün köyü siperlerinden silahlarıyla darama yapıyorlardı. Biz artık alışmıştık. Kurşunların arasında normal yaşantımızı sürdürmeye alışmıştık.

Bir gün saat 2 de başlayan yaylım ateşi durmak bilmedi. Gece saat 8 olmuş silahlar kurşunlar durmamıştı. Derken Yunanlılar evrimizin önünde belirdi. Bir anda

köyün içi Yunanlılarla doldu.

Babamın kahvehanesi vardı. Bütün köy halkı babamın kahvehanesine doluştu. Kahvehane çok büyük değildi. Üst üsteydik. Kim kimin üstünde belli değildi.

Erkekler gidip geliyordu. “babam ben burda kalıpta esir olmam” dedi. Gidip babudsaların arasına saklanacağım. Annem “Gitme yahu birşey olacan” dedi. Babam “Bana ne yahu” dedi. Geceyi erkekler dışarda saklanarak geçiriyorlardı. Sabahleyin kapıyı açıp ağaçlıklardan babudsalardan erkeklerin kafaları uzanır. Kimisi “ben sağım” kimisi “falan öldü” derlerdi.

Bu arada annemin halasının kızı 9 aylık hamileydi. Ansızın sancılandı. Aramızda ebeyi buldular. Elektirikler kesikti. Ebe “aletlerim yok, ben şimdi doğurtamam” diye tutturdu. Hamilenin kocası koşarak gidip ebenin aletlerini aldı. Hamileyi doğurttular. Lohusanın iyi birşey yemesi lazımdı. Köyün tavukları horozları saman altı gezmekteydi. Annem bir tavuk kaptı geldi. Tavuğu kesti pişirdi. Lohusaya çorba yaptı.

Bir ara babamın gelmediğini hatırlarım. “babamı” diye ağlamaya başladım. Bir Yunanlı geldi, büyüklerle konuşuyordu. Ağladığımı görünce anneme neden ağladığımı sordu. Annemde babasını kaybettiği için ağladığımı söyledi. Erkekler kahvede kadınlar sinemaya alınmıştı. Yunanlı beni elimden tuttu. Erkeklerin esir olduğu yere götürdü. Erkekleri bana bir bir gösterdi. Babam aralarında yoktu. Daha çok ağlamaya başladım. Beni anneme getirdi. Babamın nerde olduğunu anneme ısrarla sormaya başladı. Annem babamın nerde olduğunu söylemedi. “Biz burda kapalıyız. Ne bileyim” dedi.

Bir sabah kalktığımızda köy bomboştu. Yunanlılar gitmişlerdi. Hemen

radıyoya saldırdık. Haberlerde Anavatanın saldırılar durdurulmadığı taktirde geleceği bildirilmiş. Saat 8,00 gibi uçak geldi. Bombardumana tuttu. Böylece harp bitti. Sagdan soldan ölüler toplandı. Caminin bahcesine dizildi. Köyde kokudan durulmaz olmuştu. Ölüler gömüldü. Normal hayatımıza hiçbirşey olmamış gibi devam ettik.

İsim: Mehmet Önoz

Yaş : 1954

Meslek: Belediye Memuru

1963'te ben 9 yaşındaydım. İlkokulun tatil olduğunda resmi tatil oldu. Savaş nedeniyle okullara gidilmiyordu. Daha sonra akşamları herkes belli yerlerde tüfeklere nöbet tutulduğunu gördük. Hemen arkasından 2-3 yıl sonra çevre köylerin çatışmaları (Güney) Geçitkale, Eski boğaziçi bayram günleri bu köyleri kuşattıklarını gözlerimizle görüyorduk. Daha sonraları bizi köy petekleri (köy idarecileri) bizleri mevzilere çağırdılar. İlk nöbetler 6-8 saatleri arası yaşıyoruz 12-13 tı. Daha sonra mevzilerde yatmaya başlamıştık. 1967'de Rumun bizim Aleminyo köyü ile eski Geçitkale arası bubi tuzaklarını kurduğunu bir mücahitimizin ayağının kopması ile sonuçladı. Bu olayda hemen sonra bir paket içerise TNT (patlayıcı madde) aldatmaca mermi paketi diye şimdi derneği başkanı olan Derviş Yüçetürk buluntusu ile köye getirildi. Köye getirilirken bu paketin kurcalanması sonucu 5 şehit verildi. Bu patlama esnasında ben köye gelirken köye girer girmez "silahını al ve bir patlama sonucu köylülerimiz şehit oldu onları almaya gideceğiz" denildi. Hemen olay yerine gittik. Orada Rum polisi Barış Gücü askeri ve biz mücahitler cesetlerimizi kaldırmak istedik. Rum polisi bize müdahalede bulundu. Belli bir müdahaleden sonra ellerimizde battaniye alarak topraklar üzerinde cesetlere ait ince ince et parçalarını toplamaya başladık. Onları topladıktan sonra köyün camisine götürdük. Bütün mücahit arkadaş ve abilerimizle birlikte nöbetlerini tuttuk. Bu benim yaşadığım büyük bir acı ve unutamadığım bir acıdır. Halen daha anlatırken o günü yeniden yaşıyor gibiyim.

İsim: Mehmet Önoz

Yaş : 1954

Meslek: Belediye Memuru

1964 yılında dağlarda Eski boğaziçi bölgesinde davar otlatmaktaydı. Rum polisi üç dört gün üç land rover sözde polis çobanların peşine düşmekteydi. Bir gün yine davarını köyün dışına çıkardık. 1 klometre ilerimizde Rum polisi Türk çobanlarının yanına gidip tutklamaya başladı. Hatta dövmeye başladılar. Biz uzaktan gördüğümüz için hemen köye kaçarken bir grup mücahit çobanları gözetlemekteydi. Ve onlara uzaktan ateş açıldı. Rum polisi orayı terketip kaçışını hiç unutamıyorum.

İsim:Pembe Sayiner

Yaş :1958

Meslek: Ev hanımı

1963'te Pınarlı'dan Rumların ablukaya alınması üzerine bir İngiliz Barış Gücü

(1 türk 1 ingiliz 1 rum) gelip köyün boşaltılacağını söylediler. Köyün bir kısmı Gönendere bir kısmı Serdarlı'ya göç ettik. Gönendere'de 11 kişi tek odalı bir eve gittik . Bir müddet sonra ikinci bir oda yaptık. Daha sonra evi boşaltmak zorunda kaldık ve başka bir eve geçtik. 7 kardeş, annem, babam, nenem ve dedemle 12 sene burada kaldık. Çok çile çektik. Ne bir yardım ne bir para alabiliyorduk, kendi yağımızla kendi ciğerimizi kavurduk. 1974'te lise 1. sınıfı bitirmiştım. Makarios devrilmiş alarm durumuydu sabaha yakın 20 Temmuz sabahıydı gökyüzünde uçaklar gördük. Serdarlı Köyü düştükten sonra ortaokulun bodrumuna gidildi. Gönendere'den bazı kişiler dağa kaçmıştı. Gönendere, Cihangir, Yeniceköy, Çukurova, Serdarlı hepsi buradaydı. Evlerde 20-30 kişiydik. Uçakları görünce ve çıkartma haberini alınca büyük bir sevinç yaşadık. 14 Ağustos'a kadar tüm bu insanlarla çok çile çektik. Askerin geçişleri sırasında o sevinçle evde bulunan Üzüm, Hellim gibi şeyleri veriyorduk. Bizi kurtardığı için çok sevinçliydik.Pınarlı köyünden rumlar kaçınca biz tekrar köyümüze döndük.

**3-1974 YILINA AİT
CANLI ANILAR**

İsim : Aysin Canbaz

Yaş :1946 Lefkoşa doğumlu

Meslek: Emekli Memur

14 Temmuz 1974 gecesi Larnaka'da defile vardı. Çaldık bitirdik dönerken yolda Rum milli muhafızları vardı. 20-30 metre arayla Rum muhafız birlikleri silahlı yollarda sıralıydı. Mağosa Kapısında giriş vardı. Oraya geldiğimizde Rum polisleri bizi durdurdu ve ne iş yaptığımızı sordu. Müzik çalıyoruz, Türküz dedik ve bizi serbest bıraktılar o gün 15 Temmuz olmuştu. Kendi aralarında Grivascı-Makaryoscu savaşımaya başladılar. 5 gün bu böyle devam etti. Mücahit birlikleri alarıma geçti. 5 gün sonra 20 Temmuz'da çıkartma başladı. Mücahit olduğum için Boğazda görevimize devam ettik. Dikmen'e yapılan harekete katıldık. Dikmen temizlendikten sonra orada kaldım ve kontrol görevimize devraldım ve savaş bitene kadar orada kaldım. Kasımda da terhis oldum.

İsim: Engin Naşit

Yaş: 1956

Meslek: Subay

1974 yılı 20 Temmuz günü Limasol'da saat 10.30 civarlarında Rumlara esir düştüm. Bu esaretimiz esnasında Rum askerleri tarladan ayaklarımızdaki ayakabılarımızı çıkararak ana caddelerde sıcak asfalt üzerinde (20 Temmuz sıcağında) takriben 7 km civarında 3000 kadar türkü rum askerleri kontrol altında koşturarak belli meydanlarda durdurularak rum kadın çocuk yaşlıları tarladan yürüterek küfür ederek yürüttüler. Daha sonra 3000 kişi türkü bir stadyumda topladılar. Burada dört koldan yemek dağıtılıyordu. 4 tane arazi tipi tuvalet vardı 4 tane de çeşme dolaşmak süretiyle günümüzü geçiriyorduk. Yerde toprak üzerinde yatıyorduk. Ne üzerimizde nede yattığımız yerde birşey yoktu. Toprakların üzerinde yatıyorduk. Çok zor şartlar altında direniyorduk.

Esir olduğumuz süre içerisinde ben 2 defa dayak yedim. Birisinde bayram namazını kıldığım için ikincisinde ise haber toplamak için odadan çıkmak istediğimde. Topladığımız haberleri diğer arkadaşlarımıza kulaktan kulağa yaymaya çalışıyorduk. Tabii gizlice.

İsim : Kezban Zabit

Yaş :1956

Meslek: Evhanımı

17 yaşında nişanlıydım. Lefkoşa'da kısıldım. Annem babam bütün akrabalarım Köfünye'deydi. Bir abim Limnidi'de öğretmendi. Diğer abim Lisi'de evliydi. Ben, hafta sonu ailemi görmek için Köfünye'ye gitmiştim. Köyden ayrıldık, Lefkoşaya gelirken bizi Rumlar durduttular. Kimlik sordular. Tük olduğumuzu görünce yerimize gitmek için acele etmemizi söylediler. Çünkü tehlike varmış. Acele Lefkoşa'ya kayın valdemin evine geldik. Ani yollar kapandı. Ben bir tarafta, abilerim bir tarafta, kız kardeşim bir tarafta. Ailemin herbiri bir tarafta kalakadık. Haberleşme yok, gitme imkanı yok, gelme imkanı yok.

Lefkoşa'ya II. Harekattan sonra abimin bir tanesinin geldiğini duydum. Onu görmek için ararken annemin Köyün'den Kızılhaçla izinli olarak bizi görmeğe geldiğini duyduk. Annem çığlıklarla ağlayarak bana sarılıyordu. Annem ninemi ve babamı Köfünye'de bırakmıştı. Kızılhaçla tekrar geri döndü. 2 ay sonra tekrar Kızılhaç'la Lefkoşa'ya temelli döndü.

Babamın teşkilat adamı olduğunu öğrenmişler. Rumlar öldürmek için babamı arıyorlarmış. Babamı bir kamyonun altına bağlayarak Türk tarafına kaçırıldılar. Diğer aileme uzun bir süre sonra görüşebildim.

İsim: Mehmet Sakallı

Yaş:1958

Meslek: Serbest

1974' te 16-17 yaşında birşeydim. Harp çıktı. Kurşunlar başımıza yağardı. Taşkent'ten saldıran Yunanlılara karşı çarpışmalara mevzi kazardık. Bütün gece mevzi kazardık. Hiç unutmam bir defasında Traktörünan mevzilere ekmek hem kurşun taşırdık, bizi ateşe tuttular. Arkadaşım la traktörün tekerleklerinin arasına saklanarak kurtulduk. Hatta arkadaşım çok kötü korkmuştu. Geceye kadar tekerleklerin arasından çıkamadı. Şokta kalmıştı.

İsim: Mehmet Zeki Sevicir

Yaş: 1934

Meslek: Demirci

1974'te alarım verildi. Tarruzdaydık. Sabah kalktım hayvanları sağayım bir uçak geçti üstümüzden. Çoktandır uçak geçmediği için merakıma dokunmuştu ve baktığımda ay-yıldızı gördüm. Karıyı uyandırdım kalkda hareket başladı dedim. Elektrikler kesilmeden işlet değirmeni de ne kadar övüdebilirsen un övüt dedim. Övütürken elektrikler kesildi. Sabah 08:00-09:00 idi. Tabur komutanı bir paket getirdi bana bir sürü dosya ve kağıdı. Bana dedi " bunları sakla kimsenin göremeyeceği yere öleceğin saat ateşle yak birinin eline geçmesin" dedi. Ben de bunları alıp sakladım. Bana tembih etti. Bu evden dükkandan ayrılma adını çağırdığımda sesimi duyulabileceği yere kadar uzaklaş dedi. Hareket başladı. Çatozluların çoğu çevre köyler bizim köye toplandı. Karargaha gittim.

Karargahta telsizden bir mesaj geldi. Türk askerlerinin durumu ve nerededir diye görence gelen Türk askerlerinin durumunu bize bildirin diye haber geldi. Görneç'ten gelen biri bize dedi oraya gelen Türk askeri değil Rum askeridir. Kimse gitmek istemedi. Çatozun durumu belli değildir. Rum gitmişte olabilirdi. O gönderilen arkadaşla emniyetim olmadığı için onunla bende gittim. Köyün içerisine girdiğimizde köyün içine kadar ortasına gelinceye kadar 3 tane güvercin vuruldu ve önüme düştü. O kadar yaylım ateşi devam ederdi. Orada geldim tabur komutanına sordum. Köyün kenarında olduğunu söylediler. Duvar diplerinden gittim ve onu buldum. Mevzide olduğu için onu tanıyamadım. Sordum tabur komutanı nerede diye. Meyer sorduğum kişiymiş. İlk anda tanıyamadım. Göğsümden tuttu ve beni iki defa duvara vurdu. Ben sana köyden çıkma demedim mi senin burada ne işin var

dedi. Dedim ki; iş mühimdir. Çekildik bir sokak geri, ve ona mesaj geldiğini ve getiren adama emniyet etmedim ve ben getirdim dedim. Geldik kahvelerin yanına aldı mesajı kendisi okudu. Bu mesaj sahtedir dedi. 3 kapağı olması lazımdır dedi bunun iki kapağı var dedi. Mesajda Görnece gelen askerlerin durumunu bildirilmesini sordu istediler ve uçakta atılan paketin muhteviyatını istediler. Orda sorduysak Görnece paket atıldımı diye atılmış ama köyün dışına düşmüş. Gidip almadılar ve Görnece gelen askerin de Rum askeri olduğunu söylediler. Çatoza gelen askerin de durumu da mesajda isteniyordu. O anda tabur komutanı dedi. Eğer gelen Türk askeriye Çatozlu'nun çekeceği bir askeri kardeşimse çok çekecek elimden dedi. Hemen mücahitlere emir verdi. Bayrak çekin yaşasın Türk askeri hoşgeldin Türk askeri diye bağırın diye emir verdi. O anda aniden bütün Rumdan gelen ateş durdu. Ama karanlık olduğu için kimseyi mevziden çektiirmedi. Bekleyin sabah olsun görelim dedi. Radyodan da ateş kes oldu diye haber çıkmıştı. Ben döndüm geri geldim. Karargahta gece bekleriz bir sessizlik içinde bekliyoruz ışık yok. Bir bayguş kapıdan girdi ve Atatürk potresinin üzerine oturdu. Biri dedi sonumuz geldi diğeri vurun onu dedi herkeste bir telaş oldu. Mum ışığında onu henüz görürdük. Bu arada sancaktar geldi. Nedir bu telaş dedi. Gösterdik bayguşu gördü buraya oturdu dedik sevinin çocuklar kurtulduk dedi. Beklerken biz hayvan kendiliğinden kaçtı. Herkes yattı . Tabur komutanı Serdarlı'ya yardım istedi. Bir grup mücahit topladık ve oraya yolladık. Gittiler Serdarlı'ya giremediler. Geri geldiler sancaktara bilgi verdi. Bilgiyi şöyle aktardılar: Çatoz düştü Türk kalmadı. Rum köyde gezer teslim olun diye söyleneceğini aralarında anlaşılır ben onları evin damında deponun üzerinde duydum. Ben te aşağıya ineyim onlar bunu Sancaktara söylediler. Sancaktar bunları yolladı mevzilerine gönderdi. Sancaktar da odasına

girdi ben de gerçeği söylemedim. Sabah olsun da sabah anlarım diye düşündüm. Evi kontrolle gittim. Kontrolden döndüğümde baktım iki kişi karargahta sözlü çekişirler. Yanlarına gittim. Tabur komutanıyla sancaktar olduklarını gördüm. Ben senden yardım istedim sen göndermedin. Sancaktar da idda eder ben gönderdim ama giremediler. Köyde Rumun dolaştığını söylediler. Ben de kendilerini mevzilerine gönderdim dedi. Sancaktar birbiriyle kavgaya başlıyorlardı ki aralarına girdim ve tabur komutanını aldım ve eve götürdüm. Eve götürdüğümde artık şafak atıyordu. Dudakları susuzluktan yarık yarık oldu.elini yüzünü yıkadı ve yatırdım. Hemen uyudu. Sayıklamaya başladı. Ah Zeka ölünü göreyimde üzerine bayrak örteyim diye sayıkladı. Zeka'nın öldüğünü onun sayıklamasından öğrendim. Zeka Çorba şehit olmuştu. Komutanın yanında bekci bıraktım. Eve kimseyi yaklaştırmamalarını tembihledim. Gittim Zeka'nın durumunu öğreneyim öğrendiysem yaralı bir kayanın altında Serdarlı'da dır denildi. Yerini bilmediğimiz için Çatoz'u iyi bilen birini aradım. Kardeşi Seit Çorba'yı buldum. Yeri bilen bir kişi bulduk üçümüz gittik. Gittiyssek onu kayanın altında veya ovada değil döyün içinde olduğunu gördük. Vitsada'lı Mehmet isminde birisi kaçarken onu yaralı görmüştü ve bizi onun yanına götürdü. Yanına gittiğimizde cipten inmeden yolun ortasında bir ölü gördüm. Ben endim cipten ölüye doğru giderken ınıltısını duydum. Ben ölü Zeka'dır diye giderken bir ınıltı benim aklımı başımdan aldı. Kardeşi Seit, Görneç'li Ali Vitsada'lı Mehmet yanına gittiler. Yaralı yatıyordu. Yolun ortasında vuruldu ve sürünerek kenara çekilmişti. Abahor'lu yorgancı başucunda bekledi. Onu alıp cipe koymak istedik. Acısından bagrıltısı çok fazlaydı. Kanlar içinde yatıyordu. Cipe koyduk orada yatan ölüyü de Görneç'li Ali almak istedi. Ben almak istemedim. Köye bir ölüyü götürmek panik yaratabilirdi. O ölünün ben ilk anda kim olduğunu

tanyamadım. Ben kaçmak istemedim. Zeka yaralı yaralı şöyle dedi. “ bırakacaksanız mermilerini palaşkasını olsun alın” mecburen ölüyüde aldık. Ölüyü yarı yolda bıraktık. Yaralıyı köye götürdük. Tabur komutanına Zeka’yı getirdiğimi bildirdim. O da hemen görmek istedi. Barış Gücü’ne yalvararak Lefkoşa’ya gönderdik.

Harekat devam ediyordu. Başarırsan akıllısın başaramazsan delisin ve kimse de seni sevmez. Bu yüzden sancaktar gündüzleri sokaga çıkmazdı. Gece beraber çıkar mevzileri gezerdik. Bir gece köyün içerisinde çocuk ağlaması duyduk. Gidip bakalım belki hapa ihtiyacı vardır. Anası başucunda piskot verir çocuk ekmek isterim diye ağlar. O saat sancaktar döndü bana “değirmeni işlet una benzer birşey öğüt ekmek yapalım bu halka ekmek verelim” dedi. Benim değirmen elektrikli olduğu için imkansız dedim. Mustafa Amiral ile birlikte değirmenin yanına gittik. Traktörle çevirmek için bir uzun aksone ister traktörü yana koymak için batı tarafta oturduğum evi yıkmam gerekiyordu. doğu tarafı da dükkanı yıkmam gerekiyordu. Sancaktara durumu anlattım. Sancaktar Türkiye bizi gelip kurtaracak ben sana yeni evle dükkan yaparım dedi. Ben yıkmadım. Gittim Kufez’den Rumun eski aksonasını söktüm geldim ve kurdum. Elektrikli değirmeni traktörle çevirdik. Un çıkmaya başlayınca sancaktarı aradım. Sancaktar gelince “hey” çeker gibi bağırdı ve bu Türkün yapamadığı yoktur diye en kuvvetiyle meydana bağırdı. 6000-7000 nüfusun ununu halkın mücahitin ununu övdük.

II. harekat başladı. Tabur komutanı Serdarlı’da kalıyordu. Yaralandı haber etti beni ister diye gittim baktım Çatoz’da bir evde ölü gibi yatır. Bana işaret etti yanaştım konuşması çok zayıftı. Bana üç isim söyledi. Çağır polis komutanını dedi bu üç kişiyi içeri tıksın ta ben gidinceye kadar ve ayrılma son kaçacağım zaman sana birşey daha söyleyeceyim dedi. Gittim polis komandanına söyledim. Üç kişiyi

tutukladı. Dışarıda bekliyordum. Bunları Lefkoşa'ya götürecek bir minübüs geldi dışarıda beklerken bir askerin yaralı olduğunu gördüm. Benden sigara istedi. Sigara kullanmadığımı söyledim. Oda al benim cebimden yakta bana ver dedi.

Aldım yakıp sigarayı ağzına koydum. Sordum kimsin ne oldun diye. Eli sarılı açtı elinde izi çıkmıştı eli yanmıştı diğer elini açtım. Diğer elinde de el bombasının mühürü vardı. Nedir bunlar diye sorduğumda; anlatmaya başladı. Girne'den çıktık bir yere geldik. O mevziyi ve Rum mevzisini geçemedik dedi. Binbaşı ve 4 arkadaş neden geçilmez diye düşünürken yaylım ateşi başlarında geçmiş belli bir an sonra aynı şekilde yaylım ateşi geçmiş. Takip etmişler ilk yaylım ateşi belli yükseklikte aynı hizadan geçmiş. Binbaşı demiş bu el işi değil makine işidir. Takip etmişler makineli tepenin üzerinde görmüşler ve belli saatlerde ateş açtığını görmüşler.

Binbaşı saatlerimizi ayarlamamızı hepsinin aynı olmasını istedi. Ateş durana kadar bu tepeye dört taraftan çıkacağız. Ateş durunca bunlar tepeye sarıldılar. Bu arkadaş uzun boylu olduğu için hepsinden önce çıkmış. Yukarı çıktığında tepenin üstünde yuvarlak bir beton varmış. Hiç insan yok. İçerisine uzandım bakarken insansız bir makineli aşağıdan yukarıya gelmiş ve kuyu ağzında görülürkende ateşe başlamış ateş ettiği taraftan binbaşının o tarafta olduğunu biliyordum dedi.

Makinalının üstüne atladım ve makinalının namlusunu tuttum. O otomatik çalışıyordu. O dönerken bende üzerinde döndül ta dönünceye kadar elim bu şekilde yandı dedi. Bu şekilde yuroyu tamamlayınca makineli aşağıya inmeye başladı. Ateş kesildiğinde diğer arkadaşlar da geldi. Hep beraber makinalının üstüne oturduk aşağıya indik. Bir tek askerin orada olduğunu gördük. Jenaratör işlemekte ve gaşayla mermiyi alıp makinelinin üzerine takar ve makineli kendi başına ateş eder. Bunları görünce Rum şaşırmış Türk buraya kadar nasıl geldi diye oradan sis

bombasını alıp bunların üstüne atmış. O anda dedi sis bombasını aldım ve mahsenin içinde en derine attım. Rumu esir adık ve tekrar daralamaya yukarı çıktık. Binbaşı orada bıraktık dedi. Orada şehit olmuş oradan buraya Çatoz'a kadar devam ettik. Buradan da Boğaz'a dönmek zorunda olduğunu söyledi. Niçin diye sordum? "ben hürriyet gazetesi muhabiri Adem Yavuz'um" dedi. Ben bu resimleri Boğaz'a ulaştırırsam Hürriyet Gazetesi köşeleri dönecek dedi. Tabur komutanını otobüse koyduk. Adem Yavuz'u da koyduk bir hamile kadın daha vardı onuda koyduk. Tabur komutanı son söyleyeceğini söylesin diye bir saniye düşündü "beni indirin gitmiyorum" dedi. Ben inanmadım. Tekrar sordum yine aynı cevabı verdi. Onu indirdim. Bana epeyce münakaşası oldu. diğerleri gitti. Ondan hiç haber alınamadı. Ve Adem Yavuz'un öldüğü haberi geldi. Heykeli dikilecek birisi varsa bu da Adem Yavuz olmalıydı.

Ertesi gün sabahtan helikopter geldi. Tabur komutanın hastahaneye götürdü. Ondan haber alamadı. Ama bir süre sonra bir hafta sonra dükkanın önüne bir askeri cip geldi. Cipten kimse inmedi. Yanlarına gittim. Gidip baktıysam bizim tabur komutanıydı. Dedim ki bir soru soracam sana sen cevap ver bana "nedir" dedi. Bende ona "II. Harakettin başladığında köye havadan indirme olacaktı. 8-10 arkadaş öğretmenler ve 4-5 tane de mücahit arkadaş benim evde toplandık bize dediniz biz ikimiz Rum ile anlaşamayız. Ruma birşey söyleyemeyiz dediniz. Biz ikimiz Rum ile anlaşamayız. Ruma bilgi verip bu engelleme olursa hiç sormam başlayacam sizi bir vurmaya dedi. Bunu ona hatırlattım biz Ruma bilgi verirsek bizi vuracağınızı söylediniz. İndirme başarılı oldu. Seni minibüse bindirdim hastahaneye yolladım. Sen gitmedin indir. Diğerleri şehit oldu senden ben nasıl şüphe etmeyim diye tabur komutanına sordum. O da bana insanın altıncı hissi sıkıya girince konuşur. Benim de

altıncı hissim gitme diye söyledi dedi. Ben de onun için gitmedim. Birkaç gün sonra Veteriner Derviş bey sırtında hemen hemen elbise yok karısıyla ve çocuğuyla geldiler. Tabur komutanı Mehmet Süleyman'a bir kağıt verdi. Gidip Geçitkale'den bir eve bir ailenin ihtiyacı olan eşyayı alsınlar ve gelsinler gelirken bir asker önlerine çıktı. Bu eşyayı ne yapacaklarını sordu. Onlar da anlattı. Bu eşyayı Çatoz polisine indirin ve sizi bağışlayım ve bir kere daha bu işi yapmayın dedi. Bu kişi sonradan öğrendiğimize göre hareket kordinatörü imiş. Geçitkale'de emir verdi yazılı olan kağıdı gösterdi ve bunun kim verdiyse o adam gelsin Girne'de kendisini isterim diye. Tabur komutanına bu iletildi. Tabur komutanı bana dedi ki bir yanlışlık yüzünden bütün yaptıklarımız gitti dedi. Dedim ki “dur heyecanlanma aslını öğrendim de sonra panikle bana tekrar dedi. Kordinetörün beni oraya götürmesi en hafif ceza olarak dedi.

Rütbelerimin olmasıdır dedi. Ben de ona dedim ki: “birini bulup gidip ben görüşecem ben geldikter sonra sen git dedim” Ertesi gün Lefkoşa'ya gittim. Ahmet Savalaş'ı buldum. Girne'ye gittik. O adamın yanına gidemedik ama o bizi buldu. Ne istediğimizi sordu. Ben anlatmaya başlayınca adam gülmeye başladı. İşin ciddi olduğunu söyledi. Bana birşey söyle geçmişî budur diye açıklama yaptı. Bana “hade sen güle güle yerine git” dedi. Bende “bana söz ver bu adama birşey yapmayacağına ben de gideyim” dedim . Bana dedi “onun gibi kaç tane asker var burda, onlar yaralanmadılar. Gavur ve Barış Gücüne para yedirerek Türkiye'ye döndüler, bu dedi yaralandı. Ankara'ya dönmesi lazım gelirken dönmedi. Yine vazifesi başına döndü. Ben o'nu mu cezalandıracam yoksa ötekileri mi varsa güle güle git dedi” bana. Bizde müjdeli haberle döndük. Ben köye döndüğümünden Çatoz' da buldum. Yüzümü çevirdim. Köye gittim. 5 dk sonra arkamdan geldi. Ne oldu diye sordu.

Bende ona; “ ananı belleycek iyi dikkat et da” dedim. Niçin diye sordu bende anlattım. Öteki arkadaşları Londra üzerinden Ankara’ya döndüğünü. Kendinin de yararlanıp iş başına döndüğünü ve rahat et diye söyledim.

İsim: Mürüde Çetiner

Yaş:1952

Meslek: Kuaför

1974 yıllarıydı. Bulunduğumuz bölge K.Kaymaklı. bir adam sürekli bağıırıyordu. “Sarı bina yıkıldı. Lefkoşa düştü” diye biz de çoluk çocuğu toplayıp Lefkoşa’ya doğru kaçmaya başladık. Silahların yağdığını duyuyorduk. Silahlar durulunca geri döndük. Rumlar askeri elbiseli görürdük. Komuşuların asılı çarşafı bile delik deşik olmuştu. Yine bir komuşumuz olan Arif Salih dayının evine havan düşmüştü. Daha sonradan şehit olduğunu duyduk. Bu olayları unutmam mümkün değildir. Konu komuşular hepimiz bir yerlere toplanıp yemek yerdik. Korkulu anlar geçirirdik. Birbirinden haberler duyuyorduk. Bunlar da bizi korkuturdu. Köylerin basıldığını duyardık

İsim : Nahide İzzet

Yaş :1928

Meslek: Evhanımı

1974'te ben dağda askere yemek yapardım uçurumdan geçe geçe gittik. Dağdan mücahitlerin kampı bozulacak ve Girne'ye gideceklerdi. Biz oradan ayrıldık. Hota'ya geldik. Kızımınan ben çamaşır yıkardık. Bir kalabalık bir gürültü duyduk. Tarlaya mayın koyan rumlar bizim köyden üç kişinin ölmesine sebep olmuştu. Hotada oldu bu olay. Mayın param parça etmişti. Rumlar dağı ateşe verdiler. Gavur Uçağı geldi ve boğaza bomba atardı ondan sonra işte fasariya patladı.

4- BASINDA LİMASOL ÇARPIŞMALARI

Basında Limasol Direnişi, Kıbrıs Türk Basımından Limasol Çarpışmaları

Çarpışmalar Şiddetleniyor

Dün Limasolda Rum saldırılarına karşı Türkler nefislerini müdafaa ettiler. Çarpışmalarda 4 Rum yaralandı. Zakaki köyünde 1 İngiliz askerine Rumlar ateş açtı. General Young İngiliz askerlerinin sulhu korumalarındaki başarısından bahsetti. Kıbrıs Rumlarının dün Limasolda Türklere otomatik silahlarla ateş açması ve ateşin iade edilmesinden sonra 3 Rum ciddi bir şekilde yaralanmıştı. Polis otomobiliyle KEO şirketinden çıkan silahlı şahıslar kendi mevzilerinde mal ve canlarını koruyan Türklere karşı silah kullanmışlar ve etrafa yayılan kurşunlar dehşet saçtı. Bu ateşi dağıtmaya çalışan Türkler Rumların Türk mal ve canına zarar vermesini engelledi.

Bu silahlı çarpışmadan biraz sonra silahlı Rum polis ve sivilleri Türkleri can ve mallarını korumakta olan kardeşlerimiz mevzilerinden bu saldırıları da bertaraf etmişlerdir. Bundan sonra diğer bir bölgede Türkler açılan otomatik silah ateşide iade edilmiştir. Bir süre devam eden bu 3, çarpışmada ölü veya yaralı Türkün bulunamadığı bildirilmiştir.

Rum radyosunun dün akşamki son yayınında açıkladığına göre bu çarpışmalar esnasında 3 değil 4 Rum yaralanmıştır. Bunlardan üçünün yaralarının ağır olduğunu bildirilmiştir. Royter haber ajansının bildirdiğine göre Limasol kazasının Zakaki bölgesinde seyretmekte olan bir İngiliz jğine meçhul şahıslar tarafından otomatik silahlarla ateş açılmıştır. İngiliz askerlerinin kullandığı jpin arkasında bulunan bir kişi jpin bir çukurun içine doğru ateş açıldığı bildirilmiştir. Jpin arkasında bulunan bir kişi jpin kurşunlardan delindiğini görünce İngiliz asker ateş açılan evin üzerinden ihtar mahiyetinde ateş açmış ve ateş durmuştur. İngiliz askerleri de yoluna devam edebilmiştir.

İngiliz Barış Kuvvetleri Komutanı General Peter Young dün olaydan önce yaptığı bir açıklamada İngiliz askerlerinin adaya geldiğinden beri bir tek silah ateşi açmadan 50 silahlı çarpışmada araya girerek hakikaten başarılı bir vazife gördüğünü ve olayların genişlemesini önlediklerini bildirmiştir. Her iki tarafın da rızası olmaksızın hiç kimsenin tevkif edilemeyeceği gibi silahlarında alınmayacağı gerçeğine rağmen İngiliz askerlerinin başarıları bir iş becerdiklerini belirtmiştir. General adada barışı korumakla görevli 4000 askerinin bulunduğunu bildirmiş ve özellikle helikoptere yapılan devriye gezilerini ele almış ve bu günlük devriyelerin artırabileceğini bildirmiştir. Bu arada Limasol'da ikamet eden İngiliz ailelerine dün akşam evlerinden çıkmamaları için tavsiyede bulunmuştur. Kahraman Limasol Mücahitlerimiz Canları Pahasına Vatanlarını Korumakta. Dün Limasol'da kanlı çarpışmalar oldu. 2 Türk ve 1 Rum ölü 8 Türk ve 8 Rumda yaralandı. 16 saat devam eden müsademedi sonra bir ateşkes anlaşmasına en niheyet varılabildi.

Kıbrıs Rum polisleriyle diğer EOKA'cılar dün Limasol'da yine Türklere karşı saldırmışlar ve masum Türk kanı dökmek istemişlerdir. Türk semtinde bulunan Berangiriya kalesine doğru tam silahlı guruplar halinde ilerleyen Rum polisleriyle EOKA'cılar kalenin etrafındaki Türk evlerini ve dükkanlarını otomatik silahlarla taramışlar ve daha sonra kaleye girerek önlerinde buldukları Türkleri öldürmeye kalkmışlardır. Bu hunharca saldırılara karşılık veren Türk mücahitleri Rumların Türk bölgelerine girmelerini engellemişlerdir. Bu saldırıda bir EOKA'cının öldürüldüğü ve bir Rumun da yaralandığı öğrenilmiştir.

Daha sonra yeniden taaruza geçen Rumlara karşı koyan Türk mücahitleri bir rumu yaralamışlardır. Kısa fasılalarla devam eden çarpışmalarda saldıranların daima Rumlar olduğu mücadelenin Türk semtinde yeralmasından anlaşılmaktadır. Bundan

öfkelenen rumlar öğleden sonra bir üçüncü saldırıya geçmişler ve Türk evlerine de silahlarla ateş açmışlardır. Kuvvetli ekipleriyle saldırılarına devam eden Rumlar Türk semtlerine yerleşmeye çalışmışlardır.

Dün sabah Limasol'da ateşkes komisyonu bir toplantı yapmıştır. Kaza amiri Benjamin millet vekili Ramadan Cemil ve bir de ingiliz subayının katıldığı bu toplantıda çarpışmaların durdurulması istenmiştir. Barış ve nizamın elde edilmesi ve ateşin kesilmesi hususunda bugün yapılacak toplantıda karar alınması beklenmektedir.

Limasol'da yapılan ateşkes anlaşmasına EOKA'cılarının saldırıları dün da devam etti. Mücahitlarımız destan yaratı. Binlerce EOKA'cılarının saldırılarına karşı kahramanca çarpışan kardeşlerimiz şahit vermekle beraber mevzilerinden bir adım geilmediler.

Devlet adamı vasfını kaybetmiş esas amaçları Kıbrıs Türklerini topluca imha etmek olan Rum idarecileri ve onların başı bozuk silahlı adamları dün Limasol'da yeniden hadise çıkarmışlardır. Limasol Türklerine karşı hunharca harekete geçen her türlü modern silahlarla hızlı arabalarla bir avuç bir avuç Türk'ü bir santim bile geriletmemiş bu arada zaiyata da uğramışlardır. Ve İngilizlerin ateşin kesilmesi için araya girmesini istemişlerdi. Limasol'un kahraman Türk mücahitleri çeşitli imkansızlıklar içinde Rumlara karşı kahramanca karşı koymuş onları bozguna uğratmış ve Türk tarihine altın harflerle yazılacak sayfa ilave etmişlerdir.

Dün sabah saat 07:30'da Lefkoşadan hareket ederek Limasol'a giden, Rum hatlarını gerçek Türk kesimine giren ve saat 14:00'da oradan ayrılarak yeniden Lefkoşa'ya dönen başta Millet muhabiri Ömer Sami Coşar olmak üzere Türkiye'li gazetecilerin elde ettikleri haber filafında Türk'lerin düşenlerinin sayısı 5 ve

yaralıların sayısı ise 8'dir.

Limasol Türk mücahitleri kardeşlerinin can ve mal emliyetleri yanında hürriyet, istiklal ve şerefini kahramanca savunmaya ve kahramanca saldırılara karşı koymaya devam etmektedirler. Kıbrıs'ta barışı ve nizamı idame ettirmekle görevlendirilmiş İngiliz Generali young ile birlikte dün Limasol'a giden Makarios'un içişleri bakanı Yorgacis ile Türk temsilcisi Ramadan Cemil arasındaki temaslar hiçbir yenilik kaydetmemiş gergin durumu önlüyememiştir. Rumların bu geciktirme olarak vasıflandırılacak davranışlarının esas amacını takviye almak teşkil etmiştir. Nitekim saat 14:00'de Yorgacis Türk temsilcisine Türklerin silahlarını teslim ve mevzilerini boşaltmaları ve Rum çetecilerinin bütün Türk kesiminin kendi kontrolleri altında tutmaları halinde ateşkes müratekesinin imzalanabileceğini bildirmiştir. Türk tarafı bu ültimatoma katiyetle reddederek şu cevabı vermiştir: "Lefkoşa'ya selam götürün denize kadar dayanacağız. Silah vermek yok teslim olamak yok"

Türkler İngiliz kuvvetlerinin de Türk semtini kontrol etmelerine mücadele etmemektedirler. Buna sebep Rumların İngiliz Türk kesimini kontrole almasından faydalanıp Türk kesimine daha fazla sokulmalarına fırsat vermemektir. Türk mücahitleri yüzlerce kişilik kitleler halinde saldıran Rum mütecavizlerinin yaklaşmalarını beklemişler ve tam isabet kaydedeceklerine kanaat getirdikleri zaman mermi harcamışlardır. Bunun bir sonucu olarak ta Rumlar çok fazla sayıda ölü vermişlerdir. Rumlar bu saldırılarında havan topu bazuka ve tank kullanmışlardır. Bu tankların çoğu buldozerlerden imal edilen araçlar olduğu ve bu tankın resiminin tesbit edilmiştir. Önceki gün ceyran eden ilk çarpışmalarda Türk mücahitleri hiç

zaiyat vermemişler buna mukabil kaleden atılan kurşunlardan yaralanan Refika Halluma adındaki bir Türk kadını kurtarmaya teşebbüs eden 70 yaşında Selim ile 65 yaşındaki Gasan Şaban şehit olmuşlardır. Aynı çarpışmada Kemal Mehmet, Yaşar Mehmet, Zekiye Ali, Ramadan Arif, Erol Mehmet ve Kemal Şah adında 6 Türk yaralanmıştır.

Dünkü olaylarda kahramanca vuruşan kardeşlerini korumak davasında canlarını kişilerin katarak çarpışan kardeşlerimizden şehit olanların adları şunlardır:

Mustafa Ali Zihni 2.Faik Cahit 3. Kemal Salim 4. Münir Halil Şago

5.Ayhan Hüseyin

Bozkurt Gazetesi

14 Şubat 1964 Cuma

Durum Gergin

Limasol da kaleme alınan Hüseyin Cam'ın sancaktarlığa gönderdiği bir yazı

1.Durum tehlikeli deecek kadar gergin

2.Silahlı polis iki tane

3.Mağosa da husule gelen hadiselerden sonra rumların Türklere karşı hareketleri tamamen değişmiştir. Bilhassa bugün sabah 2-3 saat için durum o kadar gergindi ki herhangi bir hadisenin çıkmaması saniye meselesi haline gelmişti. Bu müddet zarfında iki Rum liman işçisinin “bunları niye işletir yediririz bütün bunları yakalayıp kesmek dillerinden asmak lazım” dedikleri duyulmuştur. Orada bulunan 2 Türk bu söylenenleri duymuşlardır. Bu düşünceler şahsi değil bütün Rumların yapmak istedikleridir.

Rumların yanında çalışan Türk yurttaşlarımız zor durumda.

Malazgirit imzalı ve sancaktarlığa gönderilen yazı:

Mesaj:17.9.1964 de hazırlamıştı. Pissuri polisinde olan 90 numaralı polis dün Salih Muarremi ve bugün 05:30 da Muammer Ahmedi ve Oğuz Remzi'yi döverek onlardan Alehtorada Teşkilatın silah miktarını öğrenmeye çalıştılar. Fakat hiçbirşey elde edemedi. Üç günden beri Pissuri polisi Alehotra halkına ağır muamele ve sıkı yoklama yapmaktadır.

Bozkurt Gazetesi

12 Mayıs 1964

Kemal Pars Rum Karakoluna Götürüldü

Öğrendiğimize göre dün helikopter ile Lefkoşa'dan Polemidya'ya giden ve orada otomobille Limasol'a gitmek için yola çıkan Limasol milletvekillerinden Ramadan Cemil ile Limasol Kaymakam vekili Kemal Pars'ın otomobili sözde Rum polisleri tarafından durdurulmuş ve kendilerine Limasol Rum Polis Karakolu'na kadar gitmeleri emredilmiştir.

Karakolda bulunan Rum polis subayı her iki şahıstan da özür dileyerek onları serbest bırakmıştır.

Bozkurt Gazetesi

20 Şubat 1965 Cumartesi

Türk Rehineler Öldürüldü

Bütün Türk rehinelerin Rumlar tarafından öldürülmüş olmalarından korkulmaktadır. Dr. Küçük Amerikan Cumhurbaşkanı farantör, devlet başkanları ve nato teşkilatına gönderdiği telgraflarda müdafaasoz rehinelerin katledilmelerini tekbih etmiş kahbece mezalim aleyhinde protestoda bulunmuştur. İnsan Hakları Komisyonu ve Milletlerarası Kızılhaç'ın tahkikatta bulunmaları ve müdahaleleri talep edildi.

Halkın Sesi Gazetesi

12 Şubat 1964 Çarşamba

Keo Fabrikası Ateş Altında

Limasol'da şiddetli çarpışmalar oldu. İngiliz ailelerinin evlerini tahliye etmeleri emredildi. Dün aldığımız haberlere göre Limasol'da yer yer çarpışmalar cereyan etmiştir. Limasol'un Türk kesiminde bulunan KEO içki fabrikasına Rumların ateş açmasıyla patlak veren halkı heyecana sevketmiş ve panik yaratmıştır.

Rumların ateş açmaları üzerine türkler ateşi iade etmişlerdir, ayrıca Limasol içerisinde bulunan türk evlerine de ateş açılmıştır. Öğrendiğimize göre meydana gelen çarpışmalarda rumlarda iki erkek bir kız yaralanmıştır. Ayrıca rumların atıkları kurşunlardan bazı türk evleri hasar görmüştür.

Halkın Sesi Gazetesi

12 Şubat 1964 Çarşamba

EOKA'cılar Türk Kesimini Ateş

Yağmuruna Tutuyor

Tepeden tırnağa silahlı binlerce EOKA'cıya karşı Türk mücahitleri Limasol'u kahramanca müdafaa ettiler. İki şehit ve sekiz yaralı verdik. Türk mücahitlerinin kahramanca müdafaası karşısında paniğe kapılan binlerce EOKA'cıya hem karadan hem denizden takviye EOKA!ı ve silah gönderildi.

Tepeden tırnağa kadar silahlı EOKA'cılar iki günden beri Limasol'un Türk kesimini ateş yağmuru altında tutmaktadırlar.

Ateşin en korkunç bir şekilde devam ettiği bir sırada bir Türk kadının evinden

çıkar çıkmaz yaralanması üzerine iki Türk mücahidi kadını kurtarmaya koşmuşlar ve maalesef bu esnada şehit olmuşlardır. Bu arada ayrıca dörtü ağır olmak üzere sekiz kardeşimiz daha yaralanarak Limasol Türk hastahanesine kaldırılmıştır.

Halkın Sesi Gazetesi

13 Şubat 1964

Teslim Olmak Yok

Türk mücahidleri Limasol'da yeni bir kahramanlık destanı yarattı. Bir karış gerileme yok . Mücahidlerin Yorgacis'in ultimatoma kesin cevabı Eftan Bey 'den geldi : “ Lefkoşa'ya selam götürün. Denize kadar dayanacağız, silah vermek yok teslim olmak yok.”

Halkın Sesi Gazetesi

14 Şubat 1964

Rum Basınından Limasol Çarpışmaları

Türkler gümrük dairesini teslim almak istiyor

Mahi gazetesi Limasol'daki hadiseleri konu alarak Limasol Kalesini ele geçirdikten sonra Türk maksadının limanı ve Gümrük dairesini teslim almak olduğunu yazarak devlet kuvvetinin zırhlı otomobil kullanarak planın önüne geçtiğini ilave etmiştir. Limasol hadiselerinin muhtelif resimlerini neşreden gazete sabahın erken saatlerinde kalenin hükümet kuvvetlerince geri alındığını yazmaktadır.

Mahi Gazetesi

13 Şubat 1964

Türkiye Basınından Limasol Çarpışmaları

Limasol'da Kahraman Mücahitler Destan Yazıyor

Durmadan gizlide takviye alan Rumların adayı kana bulamayan azmettikleri tekraranlayışıldı. Limasol'da iki tarafa 50 ölü ile 100'den fazla yaralıya mal olan iki günlük çarpışmalarda Rum EOKA'cılar Türklere karşı zırhlarla takviyeli 3 buldozerden başka bir de tank kullanmışlardır. Bir hayli zaman önce Limasol alçı fabrikası yanında İngilizler tarafından bu tankı bir ay uğraşarak tamir etmiş ve üzerinde de Kıbrıs Bayrağını çekerek, Türklere saldırırken kullanmışlardır.

1963'ün son haftasından beri Kıbrıs'ta en kanlı çarpışmalar ayın 13'üncü günü Limasol'da olmuştur. Rum polis ve Yunan subaylarının idaresindeki en modern hafif ve ağır silahlarla mücehhez EOKA'cılar şehrin Türklerine karşı hücumla geçmişleredir. Bunun üzerine Türkler derhal kendi ma-hallelerinin yollarını alalecele taşlarla ve sandıklarla kesmiş ve ağır Rum hücumlarını ellerindeki çiftelerle karşılayarak kahramanca savaşmışlardır.

Kıbrıs'lı Türk Mücahitlerinin bir 'KIBRIS Plevnesi' saydıkları Limasol çarpışmalarında ölen ve yaralanan ırkdaşlarımızın sayısı henüz kesin olarak belli değildir. Hale İngiliz birliklerinin silah zoruyla zoraki bir ateş-kes sağladıkları şehirde sinirler gergindir.

Limasol'da ayın 13-14. Günleri vukubulan kanı çarpışmalarda yaralanan kadın, erkek ve çocuklar alalecele kurulan hastanelerde tedavi edilmektedir. Rumlar Limasol çarpışmalarında Türklerin ölü olarak zayıatlarını 26, yaralı sayısını da 60'ın üzerinde göstermekteyseler de adalı Türkler bu rakamın Rumlar tarafından kasten şişirildiğini, hakikatta ise ölü ve yaralı sayısının çok daha az olduğunu söylemektedirler.

Hürriyet Gazetesi

19 Şubat 1964

İngiliz Basınında Limasol Çarpışmaları

Bugün Limasolda Rumlar ile Türkler arasında yeni çarpışmaların çıkması üzerine fena halde dersalmış olan Başpiskopos Makarios daha önce reddettiği Kıbrıs'ta bir Barış Gücü kurulması planı üzerinde bir defa daha düşünmeye karar verdi. Plan hakkındaki görüşmeler Makarios ile İngiliz Yüksek Komser Vekili Mr. Cyril Pickard ve A.B.D. Başbakan yardımcısı Mr. George Ball arasında bütün gün devam etmişti. Görüşmeler Makarios'un planın B.M. güvenlik konseyi tarafından tesvip edilmesi üzerinde ısrar etmesiyle yarıda kaldı. Fakat biraz sonra çalışmaların tekrar başlayacağına, 10 ölü ile 8 yaralı bulunduğu dair raporla 300 İngiliz kadın çocuğunun Limasol'dan tahliye edildikleri haberi geldi.

Daily Sketch Gazetesi

14 Şubat 1964

İngiliz baş delegesi Sir Patrick Dean Güvenlik Konseyinin erken toplanmasını isteyen mektubunda "Çarşamba günü Limasol'da patlak veren dehşet hareketleri son zamanlarda Kıbrıs'lı Rumlar ve Türkler arasında devamlı olarak artmakta olan gerginliğin son haddini teşkil etmektedir.

Bu arada Britanian ve mültefikleri adada sulhu koruyacak ve halen adada bulunan Türk Yunan İngiliz askerlerine ilaveten başka ülkelerden de askerler ihtiva edecek bir kuvvetin kurulması hususunda Kıbrıs'ın muvafakatını temin edememiştir." Diyordu.

Daily Telegraph Gazetesi

14 Şubat 1964

Amerikan Basınında Limasol Çarpışmaları

Yetkili diplomatik kaynaklara göre başkan Makarios bugün savaş içinde bulunan Kıbrıs'a uluslararası bir kuvvet gönderilmesi ile ilgili ANGLO Amerikan teklifini reddetmiştir. Aynı kaynaklara göre pek müstecel ile vasıflandırılan Kıbrıs problemine ANGLO Amerikan resmi şahsiyetleri bir çözüm arama gayretlerine devam edeceklerdir. Yine aynı kaynaklara göre Limasol'daki çarpışmalar dahil olmak üzere adadaki son olaylar bu müsacaliyeti teyit etmektedir.

Daily American Gazetesi

15 Şubat 1964

4- ŞİİRLER

ASKER

Girne dağlarında bir ASKER
Omuzunda eski bir piyade
Gözleri dalmış enginlere
Bu topraklarda korkusuz özgürce
Gezene kadar dayanmalıyız diyor.
Sonra, yuvasını, karısını, çocuklarını
Köyünü düşünüyor. Gözlerinden dökülen
Yaşlar belli ki kalbini sızlatıyor.
Cebinden bir resim çıkartıp
Hasretle sevgiyle öpüyor. Sizin için dayanmalıyız.
Belki bir daha sizi göremem
Allaha emanet olun diyor.
Yine gözleri denizler ötesinde
Belki umutları var. Birşeyler bekliyor.
Umut dolu gözleri bir denizi bir gökyüzünü tarıyor
Bulutlar dağılmış kızgın güneş yakıyor.
Yemyeşil ada şimdi kızıla bürünmüş yanıyor.
Top tüfek sesleri kulaklar sağır ediyor.
Neden sonra kör bir kurşunla göğsünden vuruluyor ASKER
Dişlerini sıkıyor ölmemeliyim diyor
Zafere kadar son bir çaba
Denizler ötesine bakıyor
Evet evet sonunda istediğini görüyor. ASKER

Olanca kuvvetiyle dayanın dayanın arkadaşlar
Anavatan geliyor geliyor diyor
Başı torakta gözleri gökyüzünde
Uçakları görüyor. Son bir nefes
Allahım sana çok şükür. Zafer bizim diyor
ASKER şimdi mutlu. Artık acı duymuyor
Çünkü zaferi görüyor.

20 TEMMUZ

Ey toprağın sinesinde yatan

Şehit kardeşim

Mekanın cennet olsun. Ruhun şaad olsun

Geçsede aradan binlerce “20 TEMMUZ”

Adın şanın hep kalbimizde

Bu vatan uğruna

Şehit olduğunu untmayız senin

Verdiğin yiğitce mücadelenin ardında

Senin adını yaşatacak. Şimdi bizler varız

Onlar sanmasın ki

“20 TEMMUZ” bir kere olur

Şanlı şerefli tarihimiz

20 TEMMUZLARLA doludur

Çanakkale, İzmir dumlupınar, Sakarya

Tarihler önümüzde örnek ya

İsterlerse yine tarihler yazdırırız sonlara

Tarihlerdeki unutmasınlar ömür boyu bir daha

Duymalısın ey kahpe Yunan

Duymalısın ey iki yüzlü barbar

Sen kendini boşuna aldatırsın.

Bu bayrak kıyamete kadar

Göklerde dalgalanacak

Türklük meşalesi kıyamete kadar yanacak.

KİN

Kahbe Yunan bu dünyada durdukca
Bu kin benden vallahi de gidemez
Durup durup köpek gibi ördükce
Bin gavur kalesi bir kin ödenemez
Öç almaktır yeğane tasam
Sıra gelse savaş meydanına uğrasam
Bir günde bin gavur başı doğrasam
Bu kin benden vallahi de gidemez
Bin gavur kellesi bir kin ödemez
Otuz bininin taşla ezsem başını
On bininin pensle söksem dişini
Yüz bininin çaya döksem leşini
Bu kin benden vallahi de gidemez
Bin gavur kellesi bir kin ödemez
Bütün dünya bilir Türkün farkını
Yunanın başına yıkar çarkını
Külhanlarda yaksam beşbin kırkını
Bu kin benden vallahi de gidemez
Bin gavur kellesi bir kin ödemez
Kırk binini süngüt ile pullaşam
Seksen binini cehenneme yollasam
Yüz binini ipe çekip sallasam
Bu kin benden vallahi de gidemez

Bin gavur kellesi bir kin ödemez
Damarımı bir intikam sardıkca
Kalbim Türklük için heran vurdukca
Gavur sözü lügatlar da durdukca
Bu kin benden vallahi de gidemez
Bin gavur kellesi bir kin ödemez

5-FOTOĞRAFLAR

1. Resim Hayrettin Mengi'nin anısına ait (sağdan birinci)

2. Resim Aysin Canmaz'in anısına ait

3. Resim Aysin Canbaz'ın anısına ait (soldan ikinci)

4. Resim Aysin Canbaz'ın anısına ait (soldan ikinci)

5. Resim Aysin Canbaz'ın anısına ait (o dönemin ilk askeri müzik grubu Fırtınalar soldan birinci)

6. Resim Vedat Çetiner'in anısına ait (Bölük karargahı subay ve personeli) (soldan birinci ayakta kod adı Çetin ve soldan birinci outran Vedat Çetiner)

6. Resim Vedat Çetiner'in anısına ait (Boğaz sancağı destek bölümü)

VII INDEXES

KİŞİ ADLARI İNDEKSİ

İSİM	SAYFA
Adem Yavuz	58
Ahmet Saran	29
Ahmet Savalaş	59
Ajdan	29
Antis	30
Arif Salih	61
Ayten Teyze	34
Ayhan Anadol	27
Ayhan Hüseyin	68
Baş Piskopos Nikodomus	3
Behiç Dilaver	29
Çetin Bey	22
Cengiz Topel	41
Derviş Salih	26, 27
Derviş Yücetürk	45
Dr. Fazıl Küçük	25, 41, 69
Dr. Şemsi Kazım	31
Dr. Zeki Ereş	35
Fetal Bey	71
Engin Naşit	1,
Erol Mehmet	68
Faik Cahit	68

Gasa Şaban	68
General Young	64, 65, 67
Girivas	49, 5
Gömləkci Münir	27
Görneçli Ali	55
Guva	27
Hasan Behcet	31
Hasan Berber	38
Hasan Hasçelik	17
Hasan Tahir	27, 28
Hacı Yahya	23
Hüseyin Derviş	31
Hüseyin Kavurma	29
Hüseyin Ruso	30
İçişleri Bakanı Yorgacis	67, 71
Ismail Canbulat	27
İsmet Ali Rıza	27
Kaza Amiri Benjamin	66
Kemal Akcan	27
Kemal Mehmet	68
Kemal Pars	69
Kemal Salim	68
Kemal Şah	68
Makarios	5, 6, 9, 10, 47, 49, 67, 73, 47

Mehmet Süleyman	59
Mr. Cyril Pickard	73
Mr. Geroqe Ball	73
Muhammer Ahmedî	69
Muhtar Hüseyin Bey	25
Mustafa Ali Zihni	68
Mustafa Amiral	56
Mustafa Berberoğlu	23
Mustafa Çağatay	26
Mustafa Çavuş	23
Mustafa Salih	27
Münir Halil Şago	68
Osman Örek	29
Ömer Sami Coşar	66
Ramadan Arif	68
Ramadan Cemil	25, 66, 67, 69
Rauf Raif Denктаş	25
Refika Halluma	68
Sabri Remzi	27
Sadi	30
Salih Korolloki	30
Salih Muharrem	69
Seyid Çorba	55
Seyid Polis	28

Selim	68
Sir Patrick Deam	73
Sittili	23
Şadiye	28
Şakkude	27
Talat Yurdakul	23
Taksici Behiç	28
Tatari	30
Terzi Salih	23, 24, 25, 26, 28
Ümit Süleyman	29
Veteriner Derviş Bey	59
Vitsadalı Mehmet	55
Yaşar Mehmet	68
Zeka Çorba	55, 56
Zekiye Ali	68

YER ADLARI İNDEKSİ

YER	SAYFA
Ağrotur İngiliz Hastanesi	27
Aynikola Polis Karakolu	27
Atatürk İlkokulu	35, 40
Aleminyo Köyü	45
Alehotra Halkı	69
Amerika	74
Atina	9
Ankara	9
Baf	27
Baypas Yolu	34
Bayrak Radyosu	39, 40
Boğaz	58
Cihangir	47
Çukurova	47
Dikmen	49
Dört Fener Köprüsü	27
Dumlu Pınar	34, 37, 38, 39
Ege	2
Eski Boğaziçi	45,46
Girne Kapısı	40
Girne yolu	22
Geçitkale (Güney Kıbrıs)	45

Görneç	53, 54
Geçitkale (Lefkonuk)	59
Girid Adası	2
Hacı Yahya Kahvesi	23
Hamitköy (Mandrez)	34, 35, 36, 37, 38, 39, 40
Hamitköy İlkokulu	35
Hota	62
Kufez	13, 56
Konedra	19, 47
Kandu Köyü	25, 31
Küçük Kaymaklı	33, 34, 36, 37, 38, 61
Köfınye	42, 51
Kızıl Haç	51, 69
Leymosun	35
Lefkara	42
Lefkoşa	10, 16, 17, 18, 20, 24, 25, 29, 31, 35, 37, 39, 40, 51, 56, 57, 61, 66, 67, 69, 71
Lefkoşa Ford Garajı	16
Lefke	21
Limasol	10, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 50, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74
Larnaka	49
Limnidi	51
Lişi	51

Limasol Kalesi	71
Marandıra	14
Magosa	17, 19, 21, 68
Muhtar Yusuf	33
Magosa Kapısı	49
Nestori garajı	30
Pınarlı (vitsada)	47
Piskopu Köyü	26, 28
Pissuri Polisi	68
Sedat Simavi	35
Sihirbaz	38
Selimiye İlkokulu	40
Silihtar	40
Serdarlı (Çatoz)	47, 53, 54, 55, 56, 59
Türkiye	35, 40, 56, 59, 66, 72
Taşkent	52
Yeniceköy	47
Yunanistan	23, 24, 2, 3, 5
Yıldız Caddesi	26, 27
Zakacı Köyü	27
Zakaki Köyü	64